

STRATEGIJA ZDRUŽEVANJA

Zagotavljanje kakovosti mikrodokazil v evropskem PIU
na podlagi standarda ISO 17024

MC GREEN – Vključevanje zelenih mikrodokazil v PIU v EOK z uporabo modela zagotavljanja kakovosti ISO 17024.
Št. projekta 2024-1-AT01-KA220-VET-000246403

**Sofinancira
Evropska unija**

Financira jih Evropska unija. Vendar so izražena stališča in mnenja zgolj stališča in mnenja avtorjev in ne odražajo nujno stališč in mnenj Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Niti Evropska unija niti EACEA ne moreta biti odgovorni zanje.

Kazalo vsebine

1. Uvod	3
2. Metodologija	5
3. Mikrodokazila v PIU – trenutno stanje	6
2.1 Avstrija	6
2.2 Nemčija	7
3.3. Irska	8
3.4. Slovenija.....	10
3.5. Španija	11
3.6. Povzetek	12
4. Mikrodokazila v PIU – izkušnje in dobre prakse	13
4.1. Micro Quest.....	13
4.2. CREDinGREEN.....	14
5. Mikrodokazila v PIU – politična razprava.....	16
6. ISO 17024 – predstavitev.....	19
6.1. Kako nastane mednarodni ISO standard?	19
6.2. Certificiranje oseb po ISO 17024	19
6.2.1. Potreba po certificiranju v skladu z ISO 17024	21
6.2.2. Razvoj programa certificiranja	21
6.2.3. Odobritev izvajalcev usposabljanja	23
6.2.4. Odobritev izpraševalcev	23
6.2.5. Izvajalci usposabljanja in programi usposabljanja	24
6.2.6. Priprava izpita in dodelitev izpraševalcev	24
6.2.7. Izpit	27
6.2.8. Podeljevanje certifikatov.....	28
6.2.9. Ponovno certificiranje	29
6.2.10. Vzdrževanje in nadaljnji razvoj programa certificiranja	32
7. Združevanje mikrodokazil in ISO 17024.....	33
7.1. Zamenjava izhodiščnega vidika– od ISO 17024 do mikrodokazil.....	34
7.2. Primerjava obveznih in izbirnih elementov ISO 17024 in mikrodokazil.....	36
7.3. Pogoji za združevanje ISO 17024 in mikrodokazil v PIU v Evropi	38
7.3.1. Certifikacijski organ	38
7.3.2. Certifikacijski program = mikrodokazilo	38

7.3.3. Usmerjevalna skupina.....	39
7.3.4. Določitev vstopnih in sprejemnih pogojev.....	39
7.3.5. Odobritev izvajalcev usposabljanja	39
7.3.6. Opredelitev izpitnega postopka in izbor izpraševalcev	40
7.3.7. Certifikat.....	40
7.3.8. Zahteve za ponovno certificiranje.....	40
7.3.9. Spremljanje in posodabljanje certifikacijskega programa = mikrodokazila	41
8. Ključne usmeritve za izvajalce PIU pri uporabi ISO 17024 za mikrodokazila.....	42
9. Povzetek, sklepne misli in nadaljnji koraki.....	44

1. Uvod

V zadnjih letih so mikrodokazila postala pomemben inovativen element evropskega izobraževalnega prostora. Sprva so se uveljavila kot možnost za večjo fleksibilnost ponudbe kratkotrajnih in zgoščenih izobraževalnih programov z možnostjo združevanja certifikatov na ravni visokošolskega izobraževanja. Koncept mikrodokazil pa je našel svoje mesto tudi v razpravah in razvojnih usmeritvah na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja (PIU) v Evropi. S pomočjo mikrodokazil lahko PIU inštitucije ponudijo kratke ciljno usmerjene učne vsebine skupaj s potrdilom, ki temelji na skupnih evropskih usmeritvah ter omogoča prenosljivost in združevanje z drugimi učnimi izidi in dokazili itd. Za področje PIU se zdi, da mikrodokazila ponujajo ustrezen odgovor na izzive hitro spreminjajočega se trga dela, kjer se potrebe po kompetencah in znanjih nenehno spreminjajo.

Medtem ko visokošolske ustanove (univerze, visoke strokovne šole itd.) mikrodokazila običajno ponujajo skupaj z ustreznimi sistemi zagotavljanja kakovosti, kar krepi njihovo verodostojnost na trgu dela, pa je zagotavljanje kakovosti in zaupanja na področju PIU precej večji izziv. V večini evropskih držav lahko skoraj vsaka PIU inštitucija (velika ali majhna, javna ali zasebna, s profitnim ali neprofitnim značajem) trenutno razvije in ponudi mikrodokazilo brez večjih omejitev. Evropska komisija je sicer objavila več priporočil glede strukture in zasnove mikrodokazil, vendar ta ostajajo precej splošna in v državah članicah za zdaj še niso pravno zavezujoča. Posledično v PIU prihaja do hitrega, a ne vedno usklajenega razvoja mikrodokazil brez zadostnega upoštevanja kriterijev za zagotavljanje kakovosti in zaupanja. Skoraj vse obstoječe razprave in dokumenti o mikrodokazilih v Evropi poudarjajo ravno pomanjkanje zagotavljanja kakovosti, primerljivosti in verodostojnosti kot ključen izziv.

V zaključenem projektu Erasmus+ Micro-Quest se je večina projektnih partnerjev projekta MC GREEN že ukvarjala s tem izzivom. Za zagotavljanje kakovosti mikrodokazil v PIU je preizkušala, analizirala in ocenjevala različne pristope zagotavljanja kakovosti, kot so na primer EQAVET, ISO 9001, Total Quality Management, ISO 17024 itd. Rezultati projekta so jasno pokazali, da ima med vsemi obravnavanimi pristopi največji potencial mednarodni standard za certificiranje oseb – ISO 17024, saj kaže številne vzporednice z evropskimi priporočili za mikrodokazila. Več o ugotovitvah ter celotnem postopku analize in vrednotenja je na voljo na spletni strani: www.micro-quest.eu.

Projektni partnerji na projektu MC GREEN zdaj delajo na konkretnih korakih, ki so potrebni, da bi ISO17024 postal praktična možnost za zagotavljanje kakovosti mikrodokazil, izdanih v evropskem sistemu PIU. V prvi fazi projekta so podrobno analizirali in ovrednotili tematska stebra (mikrodokazila in ISO 17024), da bi ju lahko smiselno povezali ter razvili praktičen pristop, ki bi PIU organizacijam omogočal izdajo mikrodokazil ob uporabi mednarodnega standarda za zagotavljanje kakovosti. Nastali sta poročili o obstoječem stanju na področju mikrodokazil in o standardu ISO 17024 v luči uporabnosti za mikrodokazila. Ti dve poročili sta bili osnova za pripravo strategije združevanja, ki lahko PIU inštitucijam služi kot vodilo za uporabo modela ISO 17024 za obstoječa in prihodnja mikrodokazila. S tem želimo ponuditi verodostojen, uporaben in zanesljiv odgovor na izziv pomanjkanja kakovosti v tem področju.

Strategija združevanja med mikrodokazili in standardom ISO 17024 bo predstavljala izhodišče za nadaljnje razprave v okviru projekta MC GREEN ter podlago za razvoj informativnih in izobraževalnih gradiv za PIU inštitucije, ki jih zanima uporaba tega modela. V okviru projekta bosta razvita tudi dva preizkusna mikrodokazila.

Dokument na osnovi predstavljene metodologije raziskovanja prikazuje trenutni položaj mikrodokazil v PIU v partnerskih državah, vključuje primere dobrih praks iz preteklih projektov in orisuje aktualno politično razpravo na evropski ravni. Poleg tega podaja osnovne informacije za razumevanje in uporabo standarda ISO 17024. V zaključku sledi prikaz procesa združevanja mikrodokazili in ISO 17024 ter konkretna priporočila za PIU izvajalce.

Za boljše razumevanje te strategije združevanja je priporočljivo dobro razumevanje koncepta mikrodokazili in standarda ISO 17024. Več informacij (v angleščini) je na voljo v naslednjih virih:

- European Commission (2021): *A European Approach to Micro-Credentials*. [Povezava](#)
- CEDEFOP (2023): *Microcredentials for labour market education and training*. [Povezava](#)
- Poulou, A. (2024): *Exploring the emergence of microcredentials in vocational education and training (VET)*. [Povezava](#)
- Micro Quest (2024): *Guideline for VET Providers*. [Povezava](#)
- CREDinGREEN (2024): *Policy Paper*. [Povezava](#)

2. Metodologija

V okviru projekta MC GREEN so bile tri aktivnosti v okviru delovnega sklopa (WP3) namenjene razvoju prvega osrednjega projektnega rezultata: dokumenta »Strategija združevanja – Zagotavljanje kakovosti mikrodokazil v evropskem PIU na podlagi standarda ISO 17024«.

V aktivnosti WP3.1 je partnerska ekipa na podlagi enotne raziskovalne predloge izvedla raziskavo na področju mikrodokazil, in sicer z analizo uradnih dokumentov Evropske komisije, CEDEFOP-a ter strokovnih izkušenj iz prejšnjih projektov.

V tej aktivnosti so sodelovali partnerji:

- P1/Auxilium
- P3/Meath Partnership
- P4/FFE
- P5/CCIS
- P6/FHM

V okviru aktivnosti WP3.2 je druga projektna ekipa pripravila raziskavo o ključnih zahtevah in pričakovanjih, povezanih s standardom ISO 17024.

V tej aktivnosti sta sodelovala:

- P1/Auxilium
- P2/SystemCERT

Uporaba dveh namenskih raziskovalnih dokumentov za izdelavo dveh polov razprave strategije združevanja (mikrodokazila in ISO 17024) je zagotovila primerljivost rezultatov ter omogočila enostavno prepoznavanje prekrivanj in razlik med obema pristopoma ter končno zbliževanje mikrodokazil v evropskem PIU in ISO 17024. Jedro raziskave je bila pregledna predstavitev obveznih in neobveznih zahtev obeh pristopov.

V aktivnosti WP3.3 smo primerjali rezultate obeh raziskovalnih faz p in na njihovi osnovi pripravili končni dokument strategije združevanja. K razvoju tega rezultata prispevajo vsi partnerji projekta. Dokument je preveden v vse jezike partnerskih držav.

3. Mikrodokazila v PIU – trenutno stanje

Kot smo že omenili, je razprava o uporabi in ponudbi mikrodokazil v PIU v Evropi razmeroma nova. Iz visokošolskega prostora se je koncept začel uvajati tudi v PIU sisteme držav članic, vendar se tempo razvoja med državami precej razlikuje. Razumevanje trenutnega stanja v partnerskih državah projekta MC GREEN je ključno za razumevanje možnosti uporabe rezultatov projekta in vpliva združevanja mikrodokazil in standarda ISO 17024. Zato v tem poglavju na kratko predstavljamo stanje v posameznih partnerskih državah, s poudarkom na PIU sektorju.

2.1 Avstrija

V Avstriji je uporaba mikrodokazil še v zelo začetni fazi. Visokošolski in ostali izobraževalni sektorji (npr. PIU, izobraževanje odraslih) razvijajo vsak s svojim tempom. Medtem ko so univerze in visokošolske ustanove v zadnjih letih že začele vključevati mikrodokazila v svoje programe, PIU organizacije in celoten sektor še precej zaostajajo.

Na visokošolski ravni se mikrodokazila pogosto ponujajo kot del programov vseživljenjskega učenja ali kot dodatne kvalifikacije za študente, ki želijo poglobiti ali razširiti svoje znanje na določenem področju. Mikrodokazila so posebej razširjena na področjih, kot so tehnologija, menedžment, zdravstvo in digitalne veščine. Primer: Univerza na Dunaju in druge ustanove ponujajo kratke, neformalne programe iz digitalnega marketinga, podatkovne znanosti in poslovne analitike. Namenjeni so zadovoljevanju vse večjega povpraševanja po posebnih znanjih in spretnostih, ki jih je mogoče pridobiti v krajšem časovnem okviru kot pri tradicionalnih študijskih programih. Tudi druge univerze, kot je Tehnična univerza v Gradcu, so začele ponujati programe usposabljanja, ki temeljijo na mikrodokazilih, kot del svoje ponudbe vseživljenjskega učenja, ki presega redne študentske programe.

Digitalizacija in tehnološki razvoj sta okrepila potrebo po hitrih, specifičnih znanjih, na kar univerze odgovarjajo z digitalnimi certifikati za specifične kompetence – to omogoča udeležencem, da brez obiskovanja dolgotrajnih študijskih programov dokažejo svoje znanje.

Slika je precej drugačna na ravni PIU. Verjetno tudi zaradi političnih razlogov sektor za zdaj še ni sprejel koncepta mikrodokazil kot sestavnega dela izobraževalne ponudbe. Mikrodokazila se, če že, večinoma pojavljajo v ponudbi univerz, namenjeni diplomantom ali posameznikom, ki se vključujejo v kratke programe za nadgradnjo znanj. Tako lahko izkoristijo sistem kakovosti in splošne ugled visokošolskih ustanov v Avstriji.

Sprejetje mikrodokazil v PIU sistemu spremljajo številni izzivi in ovire, ki zavirajo širšo uporabo:

- 1. Pomanjkanje standardizacije:** Mikrodokazila nimajo enotnega okvira, kar povzroča nedoslednosti v kakovosti in priznavanju med ponudniki, zaradi česar jim delodajalci manj zaupajo v primerjavi z rednimi šolskimi ali univerzitetnimi spričevali.
- 2. Težave pri priznavanju:** Delodajalci in ustanove pogosto ne prepoznajo vrednosti mikrodokazil, kar zmanjšuje njihovo uporabnost za napredovanje in mobilnost na trgu dela. To vpliva tudi na t. i. zložljivost mikrodokazil – eno njihovih ključnih prednosti.
- 3. Težavna integracija v obstoječe sisteme:** Avstrijski PIU sistem temelji na dolgoletni tradiciji dualnega izobraževanja, ki se je izkazalo za uspešnega. V takšno, precej togo strukturo je težko uvajati nove pristope, kot so mikrodokazila.

4. **Digitalni razkorak:** Omejen dostop do digitalnih učnih platform in veščin, zlasti na podežlju, lahko povečuje neenakosti. Veliko mikrodokazil je trenutno na voljo v obliki spletnega učenja, kar zahteva ustrezno digitalno pismenost in infrastrukturo.
5. **Izzivi v zvezi s kakovostjo:** Eden ključnih izzivov je vzpostavitev kakovostnih mikrodokazil, ki bi vzbujala zaupanje in bila tudi formalno priznana. Zlasti v PIU v Avstriji takšni pristopi še niso razviti.
6. **Omejena sredstva:** Manjše izobraževalne ustanove ali podjetja se soočajo z visokimi stroški razvoja kakovostnih mikrodokazil in sistemov za zagotavljanje kakovosti. Takšni procesi zahtevajo tudi več promocije in obveščanja javnosti, kar je za manjše izvajalce pogosto prevelik zalogaj. Posledično obstaja nevarnost, da bo ta sicer zelo prilagodljiv in obetaven pristop ostal v domeni večjih inštitucij, kot sta WIFI ali bfi.

V zvezi z uvedbo in široko uporabo mikrodokazil v Avstriji, zlasti v sektorju poklicnega izobraževanja in usposabljanja, je več dodatnih omejitev in izzivov, predvsem pa bi bila potrebna jasnejša politična volja na lokalni, regionalni in nacionalni ravni za nadaljnji razvoj in podporo institucijam poklicnega izobraževanja in usposabljanja, ki trenutno ni opazna.

2.2 Nemčija

Mikrodokazila v Nemčiji postajajo vse bolj uveljavljena in spreminjajo izobraževalni prostor ter področje razvoja spretnosti. Razvoj je tesno povezan z naraščajočim povpraševanjem po prilagodljivih učnih oblikah, ki odgovarjajo na hitro spreminjajoče se potrebe trga dela.

Razprava o mikro dokazilih v Nemčiji pridobiva zagon, zlasti zaradi digitalne preobrazbe in zahtev po novih kompetencah v delovni sili. Izobraževalne ustanove, predstavniki gospodarstva in oblikovalci politik razpravljajo o tem, kako lahko mikrodokazila dopolnjujejo tradicionalne izobraževalne poti. Razmišljajo tudi o vzpostavitvi sistema, ki bi ta dokazila priznaval in formaliziral ter tako spodbujal vseživljenjsko učenje.

Glavni izzivi in razprave:

1. Pomanjkanje enotne definicije in okvirja: Trenutno v Nemčiji ne obstaja usklajen dogovor, kaj natančno mikrodokazilo pomeni in kako naj bi bilo priznано. Ta nedorečenost povzroča negotovost tako med ponudniki kot uporabniki.
2. Omejeno poznavanje med delodajalci: Številni delodajalci še niso dovolj informirani o vrednosti mikrodokazil, zato prevladuje skepticizem glede njihove uporabnosti, kar otežuje njihovo širšo uporabo v kariernem napredovanju.
3. Zagotavljanje kakovosti: Za trajno verodostojnost mikrodokazil je ključno, da temeljijo na močnih mehanizmi kakovosti, ki zagotavljajo usklajenost z izobraževalnimi standardi in pričakovanji trga dela.
4. Fragmentiranost ponudbe: Trenutna ponudba mikrodokazil v Nemčiji je razdrobljena – številni ponudniki delujejo brez skupnega okvira. To zmanjšuje prepoznavnost in splošno sprejemljivost mikrodokazil.

Primeri dobrih praks

V Nemčiji je nekaj primerov dobre prakse v zvezi z mikrodokazili, ki ponazarjajo učinkovito izvajanje in sodelovanje med izobraževalnimi ustanovami in potrebami industrije. To sodelovanje je ključno za povečanje verodostojnosti in uporabnosti mikrodokazil. Tukaj je nekaj primerov:

- **Univerza v Freiburgu:** Razvila je programe mikrodokazil s poudarkom na digitalnih znanjih, oblikovane v sodelovanju z lokalnim gospodarstvom. Študenti lahko pridobijo dokazila s področij digitalne pismenosti, analize podatkov in programiranja, kar povečuje njihovo zaposljivost.
- **Fachhochschule Dortmund (Visoka šola uporabnih znanosti Dortmund):** Ponuja širok nabor mikrodokazil z osredotočenostjo na strokovni razvoj in praktične veščine – teme vključujejo projektno vodenje, digitalni marketing in inženirstvo. V sodelovanju z industrijo zagotavljajo aktualnost vsebin.
- **HTW Berlin (Visoka šola za tehniko in gospodarstvo Berlin):** Uvedla je vrsto mikrodokazil s poudarkom na trajnosti, podatkovni znanosti in digitalni preobrazbi, pri čemer tesno sodeluje s podjetji za oblikovanje programov v skladu s potrebami trga.
- **Industrie- und Handelskammer: Nemške Gospodarske in obrtne zbornice** aktivno promovirajo mikrodokazila in omogočajo pridobivanje tovrstnih potrdil na področjih, kot so poslovno upravljanje in poklicno izobraževanje. Ta dokazila so priznana v industriji in omogočajo karierni napredek.

Ti primeri kažejo, kako je mogoče mikrodokazila učinkovito vključiti v izobraževalne ponudbe v Nemčiji, jih tesno uskladiti s povpraševanjem na trgu dela in povečati zaposljivost diplomantov.

Pričakovani prihodnji razvoj

V prihodnosti se pričakuje, da se bodo mikrodokazila vse bolj vključevale v nemške izobraževalne sisteme. Pobude Evropske unije, kot je projekt *European Digital Credentials for Learning* (evropskih digitalna potrdila za učenje), lahko vplivajo na razvoj bolj standardiziranih mikrodokazil v državah članicah, vključno z Nemčijo. Ker se ozaveščenost o mikrodokazilih in njihovo razumevanje povečuje, je verjetno, da jih bodo delodajalci in izobraževalne ustanove širše sprejeli.

3.3. Irska

Irska se zaveda, da so znanja in spretnosti naložba v prihodnost gospodarstva, hkrati pa priznava, da sta ravno znanje in talent izziv prihodnosti (minister Simon Harris, 2022).

Irska je prva država v EU, ki je uvedla nacionalni okvir za kakovostno akreditacijo mikrodokazil, in sicer preko projekta Združenja irskih univerz (IUA). Od leta 2020 je bilo v to področje vloženih več kot 12 milijonov evrov.

Za zagotavljanje kakovosti in kvalifikacij v višjem in nadaljnjem izobraževanju ostaja odgovorna državna agencija QQI (Quality and Qualifications Ireland). QQI upravlja Nacionalni okvir kvalifikacij (NFQ) in skrbi za validacijo programov ter podeljevanje kvalifikacij tudi za zasebne izobraževalne ponudnike na vseh 10 ravneh izobraževalnega sistema.

V poročilu *Early Exploration into Micro-Credentials* (QQI, 2021) je zapisano, da so bila mikrodokazila najpogosteje pridobljena s področja obračuna plač, sledilo je procesno inženirstvo – obe področji sta v porastu glede na povpraševanje. V poročilu je poudarjeno tudi, da so mikrodokazila na Irskem najpogosteje pridobljena iz razlogov, povezanih z delom (QQI, 2021).

Nacionalni izzivi, ovire in tveganja

- **Udeleženci izobraževanj:** Ovire za vseživljenjsko učenje so priznale QQI in izobraževalne ustanove. Poročilo Irske nacionalne organizacije za izobraževanje odraslih AONTAS iz leta 2021 razkriva, da je pomanjkanje časa glavna ovira za udeležbo v nadaljnjem učenju. Poleg tega imajo učeči se odrasli poleg morebitnih finančnih ovir, na primer stroškov otroškega varstva ali potnih stroškov, tudi obveznosti, kot sta delo in družina. Ljudje iz marginaliziranih okolij prav tako neradi začnejo z učenjem zaradi pomanjkanja zaupanja v svoje učne sposobnosti, nižje izobrazbe in strahu pred izgubo socialnih transferjev. To velja tudi za PIU in mikrodokazila, saj jih v praksi najpogosteje pridobivajo že zaposleni, ne pa posamezniki iz ranljivih skupin.
- **Administrativni izzivi:** Javne in zasebne izobraževalne ustanove se soočajo z nesorazmernimi postopki potrjevanja programov – za mikrodokazila veljajo enako strogi kriteriji kot za višje kvalifikacije, kar predstavlja časovno oviro.
- **Finančne ovire:** Postati uradno priznan QQI ponudnik je dolgotrajen in zahteven postopek. Poleg tega morajo nove ustanove izpolniti stroge zakonske zahteve, kar predstavlja izziv zlasti za manjše izvajalce PIU.
- **Zagotavljanje kakovosti:** Vsaka izobraževalna ustanova razvija lastne politike kakovosti, ki sicer sledijo evropskim smernicam, a to pomeni, da primerljivost in merljivost med ustanovami ni vedno zagotovljena. To lahko pomeni tveganje za zasebne ali majhne organizacije, ki so pri zagotavljanju standardov kakovosti mikro dokazil odvisne od zunanjih certificiranih institucij.
- **Celostno izobraževanje:** Kritiki mikrodokazil na Irskem opozarjajo, da bi njihovo množično uvajanje lahko spodbudilo k načinu izobraževanja, ki bo zagotovilo le najnujnejše znanje za pridobitev zaposlitve, namesto celostnega, zaokroženega izobraževanja.

Primeri dobrih praks

TrustEd Ireland je nova oznaka kakovosti za izobraževanje na Irskem, ki vključuje dva kodeksa ravnanja za zagotavljanje kakovostnega učenja mednarodnih študentov v visokošolskih ustanovah. Pristop ni obvezen, a kaže prizadevanja k večji preglednosti.

Izmed 23 priznanih univerz na Irskem jih sedem aktivno ponuja mikrodokazila v okviru projekta IUA: Trinity College, University College Dublin (UCD), University College Cork (UCC), University of Limerick (UL), Trinity College Dublin (TCD), Dublin City University (DCU), University of Galway in Maynooth University (MU). Mikrodokazila so namenjena predvsem izpopolnjevanju, prekvalifikaciji ali spremembi poklicne poti, skladno s potrebami trga in podjetniških priložnosti.

Prihodnji razvoj

Kot odgovor na izzive znanja je irsko ministrstvo za izobraževanje določilo cilj, da do leta 2030 v dodatna izobraževanja vsako leto vključijo 64 % odraslih delovno aktivnih prebivalcev, s čimer sledijo Evropskemu stebru socialnih pravic.

Projekt *MicroCreds* naj bi privedel do oblikovanja nacionalnega okvira za kakovostno akreditirana mikrodokazila. Poleg tega se pripravlja spletna platforma, povezana z digitalnimi potrdili (Europass), kar bo olajšalo preglednost in uporabnost dokazil.

Pristopi k zagotavljanju kakovosti

QQI je v zadnjih letih poenostavil postopke validacije programov mikrodokazil in prilagodil postopke ocenjevanja, saj so bili prej enaki kot za glavne izobraževalne programe. Poenostavitev ni zmanjšala kakovosti učnih vsebin, temveč odraža razliko med kratkimi programi za odrasle in formalnim študijem ter še vedno upošteva temelje zahtev glede skladnosti s potrjevanjem. QQI tako kaže, da se zaveda sprememb v učnem okolju in pomena prilagajanja pristopov kakovosti novim modelom učenja. Kljub temu številni QQI priznani ponudniki uporabljajo svoje že uveljavljene notranje sisteme zagotavljanja kakovosti, ki jih je QQI predhodno odobril glede na nacionalne standarde kakovosti.

3.4. Slovenija

Slovenija aktivno razvija in uvaja mikrodokazila, vendar pri tem ostaja glavni izziv odsotnost celovitega pravnega okvira. Uvajanje mikrodokazil trenutno poteka predvsem preko pilotnih projektov, ki so del slovenskega Načrta za okrevanje in odpornost. Ti projekti univerzam omogočajo testiranje različnih modelov mikrodokazil, oceno njihovih prednosti in slabosti ter prilagajanje gospodarskim in družbenim potrebam.

Mikrodokazila trenutno še niso pravno priznana niti vključena v Nacionalni ogrodje kvalifikacij. Vendar predlog novega Zakona o visokem šolstvu, ki je v pripravi in trenutno v fazi usklajevanja, vključuje določbe o mikrodokazilih. Zakon naj bi bil sprejet v Državnem zboru v letu 2025 in bo formalno uredil mikrodokazila na visokošolski ravni.

Pomemben izziv ostaja razdrobljen pristop k mikrodokazilom znotraj izobraževalnega sistema. Trenutni napor so osredotočeni predvsem na visoko šolstvo, medtem ko poklicno in srednješolsko izobraževanje na tem področju še precej zaostajata. Zaradi tega pomanjkanja enotnega pristopa na vseh ravneh izobraževanja je težko vzpostaviti celovit sistem za mikrodokazila v Sloveniji.

Primeri dobrih praks

Primeri dobrih praks so vidni zlasti na slovenskih univerzah. Univerza v Ljubljani je svoje pilotske pobude usmerila v področji digitalnih spretnosti in trajnosti, kar nagovarja ključna področja sedanjega in prihodnjega trga dela. Programi so oblikovani tako, da udeležencem zagotavljajo sodobne, relevantne kompetence in jih pripravljajo na nove izzive.

Univerza v Mariboru je ubrala drugačen pristop in se osredotočila na razvoj praktičnih spretnosti v tesnem sodelovanju z lokalnim gospodarstvom. Ta povezava zagotavlja, da so mikrodokazila neposredno usklajena s potrebami trga dela in tako predstavljajo ciljno usmerjeno in uporabno učno izkušnjo.

Ti primeri kažejo, kako lahko mikrodokazila učinkovito premostijo vrzel med izobraževanjem in povpraševanjem po delovni sili ter služijo kot model za druge institucije.

Nekaj prvih korakov k uvedbi mikrodokazil je opaziti tudi v slovenskem PIU sistemu, vendar na zakonodajni ravni te pobude še niso tako razvite kot v visokošolskem sektorju.

Prihodnji razvoj

Trenutno kakovost mikrodokazil zagotavljajo institucije, ki jih razvijajo, večinoma v okviru pilotnih projektov. V prihodnosti pa naj bi nadzor nad kakovostjo prevzela Nacionalna agencija za kakovost v visokem šolstvu (NAKVIS), podobno kot za druge izobraževalne kvalifikacije.

Pričakovano sprejetje Zakona o visokem šolstvu bo postavilo pravni okvir za mikrodokazila v visokem šolstvu, kar bo omogočilo njihovo uradno priznavanje in širšo uporabo. Kljub temu bo za popoln razvoj mikrodokazil potrebna bolj enotna in sistemska obravnava na vseh ravneh izobraževalnega sistema. Cilj Slovenije je vključitev mikrodokazil v Nacionalni ogrodje kvalifikacij, kar bo okrepilo njihovo prenosljivost in mednarodno uporabnost.

3.5. Španija

Razprava o mikrodokazilih v Španiji napreduje, a se sooča z večjimi izzivi glede učinkovite uvedbe in zagotavljanja kakovosti. Uspešnost pobud bo v veliki meri odvisna od sposobnosti reševanja ovir ter izkoriščanja priložnosti, ki jih mikrodokazila ponujajo za vseživljenjsko učenje in prilagajanje potrebam spreminjajočega se trga dela. To pa zahteva usklajeno sodelovanje med državo, izobraževalnimi ustanovami in zasebnim sektorjem.

Razprava o mikrodokazilih v Španiji je v aktivni fazi, saj poteka več pobud:

- **Nacionalni akcijski načrt:** Vzpostavljen je bil načrt za izvajanje mikrodokazil na univerzitetni ravni, pri čemer se priznava njihov pomen za prekvalifikacijo in izboljšanje zaposljivosti.
- **Medsektorsko sodelovanje:** Spodbuja se tesnejše sodelovanje med univerzami, ustanovami za poklicno izobraževanje in usposabljanje, podjetji in lokalnimi oblastmi za razvoj programov, ki se odzivajo na dejanske potrebe trga dela. Čeprav je bil dosežen napredek, je usklajevanje še vedno omejeno.
- **Sredstva za začetno financiranje:** Za obdobje 2023–2026 je bil predlagan ukrep začetnega financiranja s sredstvi iz Načrta za okrevanje, preoblikovanje in odpornost. Vlada je namenila 50 milijonov evrov za usposabljanje 60.000 ljudi v dveh letih.
- **Prilagajanje izobraževalnega sistema:** Potekajo razprave o tem, kako mikrodokazila vključiti v formalni izobraževalni sistem, vključno z možnostjo njihove združitve v širše kvalifikacije.
- **Tehnološki vidik:** Nekatere pobude preučujejo uporabo tehnologij, kot veriženje blokov (blockchain), za zagotavljanje pristnosti in sledljivosti mikrodokazil.
- **Kakovost in akreditacija:** Razpravlja se o potrebi po uporabi meril kakovosti in akreditacije, primerljivih s formalnim izobraževanjem, da bi zagotovili priznanje in združljivost mikrodokazil.

Izzivi, ovire in tveganja

- Španija še nima posebne uredbe, ki bi celovito obravnavala mikrodokazila. To povzroča negotovost glede njihovega priznavanja v izobraževalnem sistemu in na trgu dela.
- Razdrobljenost avtonomnih skupnosti in soobstoj različnih izobraževalnih standardov otežujeta oblikovanje skupnega okvira.
- Čeprav mikrodokazila postajajo vse pomembnejše, jih številna podjetja v Španiji še vedno ne cenijo kot enakovredne tradicionalnim potrdilom.
- Pogosto primanjkuje znanja o tem, kako mikrodokazila vključiti v postopke zaposlovanja ali napredovanja.
- Mikrodokazila bi morala biti primerljiva in prenosljiva, a Španija še nima centralizirane tehnološke infrastrukture za njihov vnos, preverjanje in dostopnost – kot bi to omogočal enotni evropski digitalni sistem.

- Vse institucije ali podjetja, ki izdajajo mikrodokazila, ne zagotavljajo visokih standardov kakovosti. To povzroča nezaupanje med uporabniki in delodajalci.
- V nekaterih primerih ista organizacija ponuja usposabljanje in izdaja mikrodokazila, kar lahko vpliva na verodostojnost.
- Čeprav so evropske pobude, kot sta EOK in EQAVET, merila uspešnosti, je bilo njihovo sprejetje v Španiji omejeno. To otežuje združljivost z mednarodnimi sistemi.
- Nekateri regije v državi imajo slabšo tehnološko infrastrukturo in omejen dostop do programov za usposabljanje in certificiranje, kar povečuje neenakosti pri razpoložljivosti in priznavanju mikrodokazil.

Pilotne pobude

- Nekateri španske univerze že vključujejo mikrodokazila v spletne tečaje (MOOC – množični odprti spletni tečaji), vendar njihova formalna veljavnost ostaja omejena.
- Projekti v sodelovanju z evropskimi organizacijami, kot je CEDEFOP, pomagajo pri opredelitvi dobrih praks za implementacijo mikrodokazil v Španiji.

3.6. Povzetek

Iz predstavitve stanja mikrodokazil v državah partnericah izhajata dve ključni ugotovitvi, ki sta odločilnega pomena za nadaljnji razvoj mikrodokazil in za uveljavitev modela zagotavljanja kakovosti po standardu ISO 17024:

1. Različna hitrost razvoja v partnerskih državah

V okviru projektnega partnerstva in partnerskih držav je jasno razvidno, da dve državi (zlasti Irska in Slovenija na visokošolski ravni) napredujeta pri razpravi in uporabi mikrodokazil poklicnem izobraževanju in usposabljanju hitreje kot druge države (Avstrija, Nemčija, pa tudi Španija). Razlogi za to so različni, vendar se zdi, da so nekateri sistemi izobraževanja ter poklicnega izobraževanja in usposabljanja bolj odprti in pripravljeni na ta novi pristop kot drugi, ki so morda nekoliko bolj konservativni. V okviru projekta MC GREEN bo potrebno upoštevati, da bosta dve novi mikrodokazili implementirani v sistemih PIU, ki so bolj oziroma manj pripravljeni na uporabo takih pristopov. Zlasti v Avstriji, Nemčiji in Španiji bo morda težje vzpostaviti mikrodokazila in zagotavljanje kakovosti na podlagi standarda ISO 17024 kot v drugih državah.

2. Zagotavljanje kakovosti je ključni izziv

Kot je bilo navedeno že v uvodu tega dokumenta, je bilo v teoretičnih raziskavah v partnerskih državah zelo jasno, da je ključni izziv v zvezi z uvedbo in uporabo mikrodokazil zagotavljanje kakovosti in zanesljivost. Praktično vse partnerske države poročajo o tem vprašanju kot najpomembnejšem izzivu in tveganju, ki odraža zaznane evropske razmere in je ključna legitimacija projekta MC GREEN in njegovih rezultatov. Mikrodokazila bodo na trgu in v sistemih poklicnega izobraževanja in usposabljanja partnerskih držav uspešne le, če bodo temeljile na zaupanju vrednem, uveljavljenem in lahko uporabnem modelu zagotavljanja kakovosti.

4. Mikrodokazila v PIU – izkušnje in dobre prakse

Mnogi projektni partnerji v projektu MC GREEN so že delali na projektih, kjer so pridobili prve izkušnje z mikrodokazili in konceptom zagotavljanja kakovosti ter ustvarili nekaj dobrih praks. Te izkušnje so za razvoj rezultatov projekta MC GREEN zelo dragocene in bodo koristne za razumevanje izzivov in možnih rešitev pri zagotavljanju kakovosti mikrodokazil. V nadaljevanju zato predstavljamo nekatere izkušnje in ugotovitve iz teh projektov.

4.1. Micro Quest

Štirje projektni partnerji so sodelovali pri projektu Erasmus+ MICRO QUEST (2021–2024; <https://www.micro-quest.eu>), katerega cilj je bil razviti inovativno strategijo za ocenjevanje kakovosti mikrodokazil v neformalnem poklicnem izobraževanju in usposabljanju v Evropi. Glavni rezultat projekta, pomemben za projekt MC GREEN, je *Smernice za izvajalce poklicnega izobraževanja in usposabljanja*, v kateri je bilo ocenjenih šest splošno sprejetih modelov zagotavljanja kakovosti in predstavljeno, kateri od teh je najprimernejši za evropska mikrodokazila. Izkazalo se je, da je to ISO 17024.

Za mikrodokazila je potreben trden sistem zagotavljanja kakovosti, da se vzpostavi zaupanje med izobraževalnimi ustanovami, študenti in delodajalci. Evropska komisija in Evropski center za razvoj poklicnega usposabljanja (CEDEFOP) sta zagotavljanje kakovosti opredelila kot ključni element za preglednost in verodostojnost mikrodokazil. Preglednost in verodostojnost v postopkih certificiranja sta bistveni za splošno sprejemanje in priznavanje mikrodokazila. Hkrati pa kakovost mikrodokazila ne temelji le na nacionalnih ali regionalnih standardih saj za zagotavljanje primerljivosti in prenosljivosti zahteva mednarodni okvir.

Obstoječi modeli zagotavljanja kakovosti, analizirani v projektu MICRO QUEST:

- **Evropski modeli:** EQAVET (evropski model zagotavljanja kakovosti za poklicno izobraževanje in usposabljanje), EQF (evropsko ogrodje kvalifikacij) in ECVET (evropski sistem prenašanja kreditnih točk) zagotavljajo uporabna orodja za opis in ocenjevanje mikrodokazil, vendar so bolj usmerjeni v nacionalne sisteme poklicnega izobraževanja in usposabljanja.
- **Mednarodni modeli:** Pristopi, kot sta ISO 9001 in TQM, se osredotočajo na splošno upravljanje kakovosti organizacij, vendar manj na same postopke certificiranja. ISO 17024 pa ponuja sistematičen, pregleden in nepristranski pristop k certificiranju posameznih kompetenc. Standard je posebej zasnovan za certificiranje oseb in določa jasen ter podroben postopek, ki zagotavlja kakovost in verodostojnost izdanih potrdil.

Zaradi osredotočenosti na certificiranje posameznikov, strukturalne nepristranskosti in skladnosti s cilji EU na področju kakovosti in preglednosti je bil ISO 17024 v okviru projekta Mico Quest prepoznán kot najbolj primeren za zagotavljanje sprejemljivosti in kredibilnosti mikrodokazil v mednarodnem prostoru.

Ključne prednosti standarda ISO 17024 za mikrodokazila:

- **Poudarek na certifikaciji oseb** V nasprotju z drugimi, bolj splošnimi modeli se ISO 17024 osredotoča na certificiranje posameznikov – vključno z določanjem pogojev za kandidate, postopki ocenjevanja in izdajo potrdil. Nudi standardiziran okvir za presojanje osebnih kompetenc.

- **Ločevanje izobraževanja in certificiranja** Standard zahteva, da sta izobraževalna in certificirajoča organizacija ločeni. To zagotavlja nepristranskost v postopku certificiranja in tako krepi zaupanje v mikrodokazila.
- **Prilagodljivost in mednarodna uporabnost** ISO 17024 omogoča, da so mikrodokazila primerljiva in prenosljiva prek meja, kar olajšuje njihovo priznavanje v različnih državah.
- **Strukturna uskladitev z mikrodokazili** Zahteve standarda (npr. merila za ocenjevanje, vstopni pogoji, nadzorni mehanizmi) se ujemajo z evropskimi opisi mikrodokazil, kar omogoča enotno in konsistentno implementacijo.
- **Strukturiran in neprekinjen proces** Od zasnove programov do rednega preverjanja – standard podaja natančna navodila za vzdrževanje in nadgradnjo kakovostnega sistema certificiranja.

4.2. CREDinGREEN

Eden od partnerjev projekta MC GREEN, FHM, je sodeloval v projektu Erasmus+ CREDinGREEN (2021–2024; <https://www.credingreen.com>), v katerem so razvili mikrodokazilo. V nadaljevanju so predstavljeni ključni uvidi, pridobljeni v procesu razvoja in podeljevanja tega mikrodokazila, s poučkom na spoznanjih, pomembnih za projekt MC GREEN.

Eden od namenov projekta CREDinGREEN je bil spodbuditi turistična MSP k uporabi sredstev evropskega zelenega dogovora za razvoj trajnostnih izdelkov. Za prenos potrebnega znanja je projektna skupina oblikovala program poklicnega izobraževanja in usposabljanja za izpopolnjevanje vodstvenih delavcev in lastnikov MSP v turističnem sektorju. Cilj pobude je bil obravnavati spremenjajoče se potrebe trga po pandemiji COVID-19 in pod vplivom politike EU o zelenem dogovoru.

Spletno usposabljanje je bilo zasnovano kot priložnost za turistične menedžerje po vsej Evropi, da pridobijo znanja in veščine, potrebne za obvladovanje postpandemičnih izzivov in uveljavljanje trajnostnih praks v skladu z evropskimi smernicami. Program spodbuja odpornost, inovativnost in trajnost v vodenju turističnih podjetij.

Ugotovitve ob akreditiranju CREDinGREEN programa:

- Koncept mikrodokazil so vsi partnerji ocenili pozitivno in izkazali pripravljenost, da ga vključijo v obstoječe certifikacijske sheme.
- Zaradi neenotnega stanja na evropski in nacionalni ravni (v nobeni izmed partnerskih držav ne obstaja uradno priznan model mikrodokazil) ni bilo mogoče razviti enotnega, praktično uporabnega modela za vse partnerje. Manjkajo enotne evropske ali nacionalne smernice in okviri.
- Ker mikrodokazila še niso vključena v nacionalne izobraževalne sisteme, jih udeleženci usposabljanj večinoma ne poznajo, ne prepoznavajo njihovega ugleda in jih (še) ne sprejemajo kot uradno priznana dokazila. Kljub temu so udeleženci med pilotnimi izvedbami pokazali odprtost in zanimanje za ta nov model priznavanja.
- Kljub neugodnim okoliščinam je partnerstvo CREDinGREEN aktivno prispevalo k evropski razpravi o mikrodokazilih in predlagalo operativne rešitve.

Dogovorjeni standardi in pogoji za akreditacijo učnih izidov programa CREDinGREEN z 1 mikrodokazilom:

1. Tečaj usposabljanja CREDinGREEN obsega 60 ur (2 ECTS točki), ki jih je mogoče akreditirati z 1 mikrodokazilom (MC).
2. Ustanova, ki podeljuje MC, mora biti certificirana in priznana za izvajanje PIU in/ali visokošolskih programov v skladu z nacionalnimi predpisi.
3. Ustanove so dolžne pri podeljevanju MC upoštevati nacionalne standarde in okvire (če obstajajo).
4. V sedanjem stanju (februar 2024) so samo izobraževalne ustanove, zastopane v partnerstvu, upravičene do podelitve mikrodokazil CREDinGREEN.
5. Vse izobraževalne ustanove so dobrodošle, da vključijo program v svoje kurikule; vse učne vsebine so prosto dostopne.
6. Vendar morajo vsi učitelji tečaja CREDinGREEN predhodno obiskovati in uspešno zaključiti program usposabljanja izvajalcev usposabljanja, ki traja vsaj 10 ur. To usposabljanje lahko izvajajo le pooblaščenice ustanove za usposabljanje CREDinGREEN.
7. Le pooblaščenice CREDinGREEN ustanove lahko akreditirajo druge izvajalce programa. Pri tem se poleg usposobljenosti predavateljev upoštevajo tudi vsebinski in strateški cilji ustanove ter njena strokovna in pedagoška odličnost.
8. MC se lahko podeli le, če je učenec opravil 100 % vsebine tečaja; vendar se lahko do 30 % vsebine predmeta pripiše predhodno pridobljenim učnim izkušnjam (formalnim in neformalnim).
9. MC se lahko podeli le, če je bilo uspešno zaključenih vsaj 60 % vseh učnih ciljev; v skladu s fleksibilno strukturo tečaja je ocenjevanje uspešnosti predmet notranjih standardov in specifikacij.
10. Potrdilo o akreditaciji se lahko prilagodi nacionalnim ali institucionalnim predlogam, vendar mora vključevati vsaj predlagane ključne podatke. Tudi podatki, označeni kot »neobvezni«, so zaželeni.

5. Mikrodokazila v PIU – politična razprava

Preden se poglobimo v podrobno analizo podobnosti in razlik med mikrodokazili, kot jih predlaga Evropska komisija, ter standardom ISO 17024, ki se kaže kot eden najobetavnejših modelov za zagotavljanje kakovosti mikrodokazil, je pomembno osvetliti trenutno stanje politične razprave na evropski ravni. Če želimo razumeti razvoj mikrodokazil v PIU v Evropi, moramo spremljati predvsem objave in dejavnosti Evropskega centra za razvoj poklicnega usposabljanja (CEDEFOP).

CEDEFOP je v zadnjih publikacijah jasno izrazil potrebo po razvoju pristopov za zagotavljanje kakovosti mikrodokazil. To izpostavlja že poročilo iz leta 2023 (*Micro-credentials for labour market education and training: micro-credentials and evolving qualifications systems, Luxembourg: Publications Office*), še podrobneje pa raziskava Pouliou, A. (2024): Exploring the Emergence of Micro-credentials in Vocational Education and Training (VET), objavljena kot del serije CEDEFOP Working Papers, št. 22.

V nadaljevanju so povzeti glavni poudarki teh raziskav, s posebnim poudarkom na tistih vidikih, ki so pomembni za projekt MC GREEN.

Mikrodokazila so v zadnjih letih postala pomemben mehanizem za odzivanje na spreminjajoče se potrebe trga dela in izobraževalnih sistemov. Poročilo CEDEFOP iz leta 2024 poudarja, da je za njihovo verodostojnost, uporabnost in priznavanje v različnih sektorjih nujno oblikovati celovit in trden sistem zagotavljanja kakovosti (QA).

1. Potreba po skladnem okviru za zagotavljanje kakovosti

Ena ključnih ugotovitev CEDEFOP-a je, da v Evropi še vedno ni enotnega okvira za zagotavljanje kakovosti mikrodokazil. Ker mikrodokazila pogosto delujejo zunaj formalnih kvalifikacijskih sistemov, potrebujejo poseben sistem za preverjanje, akreditacijo in spremljanje. To vključuje natančno določene učne izide, metodologijo ocenjevanja in standarde za izdajo potrdil – vse z namenom, da bodo mikrodokazila prepoznana in sprejeta med delodajalci, izobraževalnimi ustanovami in oblikovalci politik.

2. Usklajenost s potrebami trga dela in posameznih sektorjev

CEDEFOP poudarja, da morajo biti mikrodokazila vsebinsko in strukturno usklajena s potrebami trga dela, če želijo ostati relevantna in uporabna. To zahteva tesno sodelovanje med vsemi deležniki: predstavniki gospodarstva, oblikovalci politik in izobraževalnimi ustanovami.

Projekt MC GREEN lahko k temu pomembno prispeva s povezovanjem z deležniki zelenega gospodarstva. S tem lahko zagotovi, da bodo mikrodokazila, razvita v okviru projekta, ustrezala potrebam trajnostnih panog, kot so obnovljivi viri energije, krožno gospodarstvo in okoljsko upravljanje. Z vključevanjem učenja na delovnem mestu in kompetenc, ki jih opredelijo predstavniki industrije, lahko MC GREEN oblikuje mikrodokazila, ki neposredno podpirajo zaposljivost in nadgradnjo znanja zaposlenih.

3. Priznavanje in prenosljivost mikrodokazil

Eden ključnih ciljev je, da bi bila mikrodokazila mednarodno prenosljiva in prepoznana v vseh državah članicah EU. Trenutno razlike v nacionalni zakonodaji in institucionalnih praksah predstavljajo veliko oviro za čezmejno priznavanje.

MC GREEN lahko prispeva k poenotenju pristopov, če bodo njegova mikrodokazila usklajena z evropskimi in mednarodnimi smernicami. To vključuje njihovo vključitev v digitalne sisteme, kot sta Europass in EBSI (European Blockchain Services Infrastructure), ki omogočata večjo preglednost, varnost in interoperabilnost dokazil prek državnih meja.

4. Zagotavljanje kakovosti ocenjevanja in certificiranja

CEDEFOP izpostavlja pomen zanesljivih in utemeljenih metod ocenjevanja, ki bodo zagotavljale, da mikrodokazila odražajo resnično usvojeno znanje. To vključuje opredelitev jasnih meril ocenjevanja, mehanizmov preverjanja in postopkov potrjevanja kompetenc, ki temeljijo na učnih izidih, ne pa zgolj na obsegu opravljenih ur ali vsebin.

V okviru MC GREEN se to lahko zagotovi z razvojem standardiziranih postopkov ocenjevanja, uporabo digitalnih značk (badges) in drugih orodij, ki krepijo varnost, sledljivost in uporabnost izdanih mikrodokazil.

5. Trajnost in nadgradljivost mikrodokazil

Eden večjih izzivov pri mikrodokazilih je, da številni razvojni projekti temeljijo na kratkoročnem financiranju in nimajo zagotovljene nadaljnje implementacije. CEDEFOP zato priporoča, da se mikrodokazila sistemsko vključijo v formalno in neformalno izobraževanje, da se zagotovi njihova kontinuiteta.

6. Povezovanje različnih izvajalcev izobraževanja in usposabljanja

Mikrodokazila delujejo na stičišču formalnega izobraževanja, poklicnega usposabljanja in učenja na delovnem mestu. Zato zahtevajo tesnejše sodelovanje med vsemi vrstami izvajalcev – šolami, podjetji, univerzami in drugimi organizacijami.

Projekt MC GREEN lahko pomembno prispeva k tem povezavam z razvojem skupnih kurikulumov in medsektorskih izobraževalnih poti, ki bodo udeležencem omogočale prehod med PIU, visokim šolstvom in usposabljanji v podjetjih.

7. Sklepna ugotovitev

Najnovejše raziskave CEDEFOP jasno kažejo, da so za uspešno uvajanje mikrodokazil nujni mehanizmi zagotavljanja kakovosti, ki bodo zagotovili njihovo relevantnost, priznanost in standardizacijo po vsej EU.

Projekt MC GREEN ima priložnost, da te priporočene smernice integrira v lasten model in tako ustvari pregleden, s trgom usklajen in nadgradljiv sistem mikrodokazil za zeleno gospodarstvo. S tem, ko bo odgovarjal na izzive zagotavljanja kakovosti, izboljšal priznavanje in uskladił ponudbo s potrebami trga dela, lahko MC GREEN postavi referenčni model za prihodnji razvoj mikrodokazil v poklicnem izobraževanju in usposabljanju.

Uporaba strategije združevanja MC GREEN kot odziv na poročilo CEDEFOP

Poročilo CEDEFOP potrjuje ugotovitve raziskave MC GREEN glede pogledov in stališč držav, delodajalcev in učečih se do mikrodokazil ter glede njihovega potenciala za izboljšanje položaja na trgu dela. Poročilo predlaga nadaljnje raziskave o obstoječih pobudah in vlogi politik pri mikrodokazilih za učence in mala podjetja. Čeprav poročilo ne podaja konkretnih priporočil, izpostavlja vprašanja obstoječih mehanizmov ter oriše, kaj bi bilo treba ali bi bilo mogoče narediti za izboljšanje kakovosti mikrodokazil z vidika posameznika in trga dela.

Poročilo ugotavlja, da je zaznavanje relevantnosti mikrodokazil razdrobljeno, njihova vrednost pa je tako pri udeležencih kot delodajalci pogosto precenjena ali podcenjena. V primerih, ko delodajalci sami ne ponujajo mikrodokazil ali jih ne uporabljajo kot obliko izobraževanja, je razlog pogosto v tem, da izdanemu potrdilu ne pripisujejo pomena in menijo, da njihovi organizaciji ne prinaša dodane vrednosti. Tak pogled je do neke mere razumljiv, saj mikrodokazila trenutno niso vključena v Evropski kvalifikacijski okvir (EQF), prav tako ne obstaja uradno priznan standard, ki bi zagotavljal kakovost učnih izidov.

Čeprav CEDEFOP v poročilu priznava potrebo po vzpostavitvi registra kakovosti za mikrodokazila, hkrati opozarja, da bi lahko bil razvoj takšnega sistema zelo drag. Ker pa že obstaja mednarodno priznan in uveljavljen mehanizem kakovosti – standard ISO 17024 –, bi bilo bolj smiselno uporabiti obstoječi sistem, namesto da se vzpostavlja nova, zapletena plast preverjanja kakovosti. Uporaba standarda ISO 17024 omogoča tudi, da izobraževalci ostajajo v stiku z najnovejšo učno vsebino in tako zagotavljajo, da udeleženci prejmejo kakovostne in relevantne informacije. Poleg tega uporaba tega standarda pri mikrodokazilih zmanjšuje nejasnosti glede njihovega priznavanja med državami, kar koristi tako delodajalcem kot zaposlenim in izboljšuje učinkovitost celotnega sistema.

6. ISO 17024 – predstavitev

Standard ISO 17024 je eden od številnih normativnih predpisov v širši družini standardov ISO. Za popolno razumevanje ozadja in vrednosti standarda ISO – zlasti v okviru certificiranja osebja in zagotavljanja kakovosti „mikrodokazil“ – je pomembno razumeti, kako se ustvarjajo standardi ISO, kaj je ozadje standarda ISO 17024 ter kateri so njegovi ključni dejavniki in zahteve.

Najprej najpomembnejše: v nasprotju z evropsko definicijo mikrodokazil, ki dopušča dodatne ali izbirne elemente, standard ISO 17024 ne vključuje nobenih opsijskih zahtev. Določa zgolj obvezne pogoje, pod katerimi se mora izvajati postopek certificiranja. To je bistvenega pomena, saj pomeni, da pri tem standardu ni možnosti prilagajanja ali fleksibilnosti. Če želimo uskladiti mikrodokazila in ISO 17024, je edina prilagodljiva stran mikrodokazilo – samo zahteve standarda ostajajo fiksne in nedvoumne.

6.1. Kako nastane mednarodni ISO standard?

Na svetovni ravni se standardi razvijajo pod vodstvom Mednarodne organizacije za standardizacijo (ISO) s sedežem v Ženevi. ISO, ki ga sestavlja več kot 160 nacionalnih inštitutov za standardizacijo, si prizadeva uskladiti standarde po vsem svetu, da bi olajšal mednarodno trgovino z blagom in storitvami ter spodbudil znanstveno sodelovanje med državami. To usklajevanje ustvarja temelje za prosto svetovno trgovino in podpira prenos tehnologije v države v razvoju.

Za razliko od evropskih standardov (EN), ki jih morajo države članice EU vključiti v nacionalne predpise, je sprejetje standardov ISO še vedno prostovoljno. ISO deluje kot nevladna organizacija, ki tesno sodeluje z vladnimi inštituti za standardizacijo in predstavniki zasebnega sektorja. To sodelovanje zagotavlja ravnovesje med gospodarskimi zahtevami in družbenimi potrebami v postopku standardizacije. Poleg ISO imata v svetovnih prizadevanjih za standardizacijo ključno vlogo tudi Mednarodna elektrotehniška komisija (IEC) in Mednarodna telekomunikacijska zveza (ITU).

ISO standardi temeljijo na osnovnih načelih standardizacije, ki zagotavljajo njihovo široko sprejetost in praktično uporabnost. Ta načela vključujejo:

- **Nepristransko sodelovanje:** Zagotavljanje, da so v vseh fazah postopka standardizacije zastopane vse ključne zainteresirane strani.
- **Široko soglasje:** Zagotavljanje, da v vsebini standarda ni protislovij in da se upoštevajo stališča vseh ključnih deležnikov.
- **Dostopnost za javnost:** Osnutki standardov so javno dostopni pred končno objavo, kar omogoča obravnavo ugovorov in pripomb.

6.2. Certificiranje oseb po ISO 17024

Certificiranje oseb po ISO 17024 je mednarodno priznan postopek preverjanja strokovne usposobljenosti posameznika. Imetniki certifikatov dobijo uradno potrdilo, da imajo spretnosti in strokovno znanje, ki so navedeni v njihovem certifikatu, pri čemer se ISO 17024 razlikuje od drugih oblik certificiranja, kot so potrdila o udeležbi. Prav ta razlika daje standardu visoko vrednost in široko prepoznavnost.

Poleg preverjanja usposobljenosti sta za certificiranje oseb po standardu ISO 17024 značilni dve temeljni načeli: nepristranskost in omejena veljavnost. To zagotavlja objektivnost in verodostojnost certifikata v vsakem trenutku. V praksi to pomeni:

- Ocenjevalci ne morejo hkrati biti tudi predavatelji.
- Organizacija, ki podeljuje certifikate, ne sme izvajati izobraževanja ali preverjanja znanja.
- Imetniki certifikata morajo v obdobju veljavnosti izkazati stalen strokovni razvoj ali aktivno delovanje na certificiranem področju.

Certificiranje oseb po ISO 17024 dopolnjuje državno regulirane sisteme izobraževanja in PIU ter pomembno prispeva k priznavanju neformalno in priložnostno pridobljenih znanj. Tako premošča razkorak med teoretičnim znanjem in praktičnimi veščinami ter omogoča večjo vidnost, preglednost in mednarodno primerljivost kompetenc.

Visoka stopnja verodostojnosti in široko priznanje certifikatov ISO 17024 izhajata iz dejstva, da jih lahko izdajajo le akreditirani certifikacijski organi. Tudi sama akreditacija poteka po mednarodnih standardih in je predmet stalnega nadzora.

Z več kot 20-letnim razvojem se je ISO 17024 izoblikoval kot edino resnično nepristransko in objektivno orodje na področju potrjevanja znanj. Čeprav ima določene podobnosti z novejšimi evropskimi orodji za mobilnost (npr. ECVET, ECTS, Europass), ostaja vsebinsko samostojen. Vendar se lahko certifikati ISO 17024 z jasno opredelitvijo in preverjanjem kompetenc uskladijo z drugimi sistemi priznavanja kvalifikacij, zlasti z referenčnimi ravni evropskega ogrodja kvalifikacij (EOK).

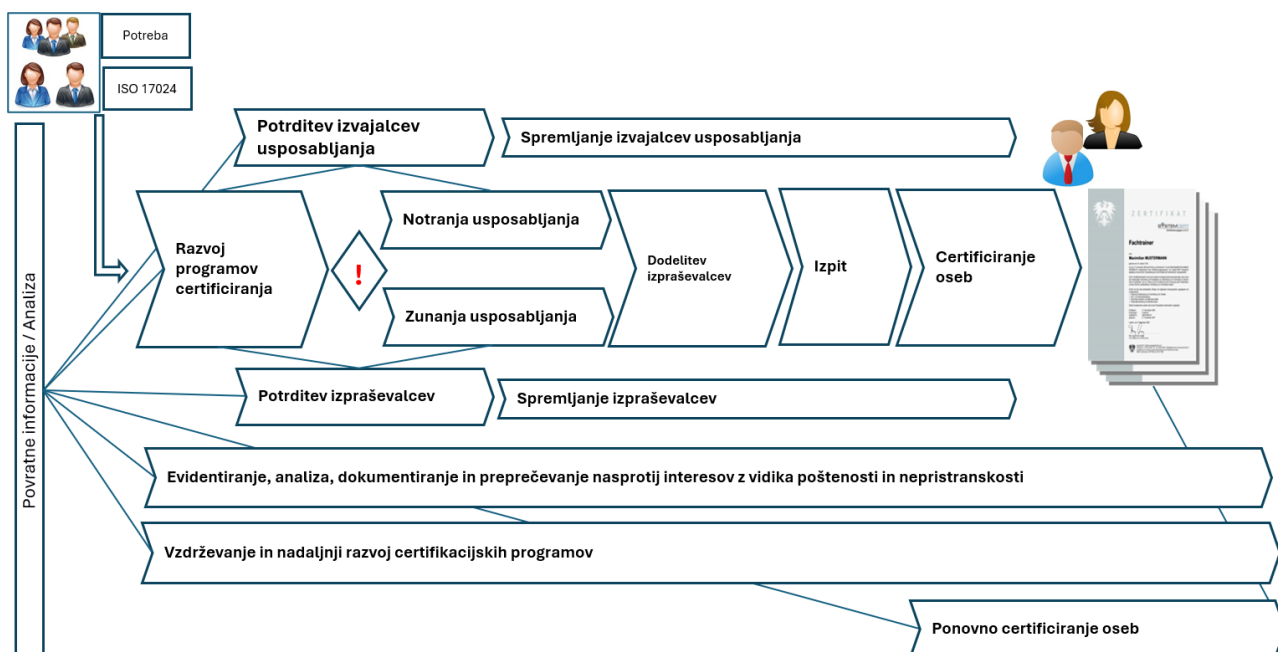
Certificiranje po ISO 17024 je že uveljavljeno in široko uporabljeno v Avstriji ter v vseh partnerskih državah projekta MC GREEN. Uporablja se v različnih ciljih in za različne ciljne skupine, njegova konkretna uporaba pa je vedno prilagojena potrebam uporabnikov. Sčasoma je certifikat ISO 17024 dokazal svojo vrednost v praksi in je zdaj priznan kot bistveno orodje za kvalifikacije za več deležnikov.

Ključne ciljne skupine za certificiranje po ISO 17024:

- Posamezniki, ki želijo izboljšati svojo formalno izobrazbo s certifikatom ISO 17024, ki zagotavlja visoko kakovostno, mednarodno priznano dokazilo o kvalifikaciji.
- Ustanove za usposabljanje, ki želijo izboljšati svoje tečaje, tako da udeležencem omogočijo pridobitev mednarodno veljavnega certifikata, kar dodaja vrednost njihovi izobraževalni ponudbi.
- Ocenjevalci, ki v postopku certificiranja sodelujejo kot strokovnjaki za nepristransko presojo.
- Višje strokovne šole in univerze, ki kot akreditirani centri za usposabljanje študentom ponujajo možnost pridobitve certifikata ISO 17024 skupaj z njihovimi formalnimi kvalifikacijami.
- Organizacije in institucije, ki uporabljajo certifikat ISO 17024, da svojim zaposlenim zagotovijo neodvisna, standardizirana dokazila o usposobljenosti, s čimer krepijo enotnost internega usposabljanja in povečujejo strateške prednosti.

Zaradi široke uporabnosti in preizkušene učinkovitosti je certifikacija po ISO 17024 dragoceno orodje za strokovni razvoj, izobraževanje in potrjevanje kvalifikacij.

Spodnja skica ponazarja procesa razvoja sistema kvalifikacij v skladu s standardom ISO 17024, ki je podlaga za certificiranje:

6.2.1. Potreba po certificiranju v skladu z ISO 17024

Potrebo po certificiranju je treba jasno ločiti od potrebe po izvajanju kakršnegakoli usposabljanja. Opredelitev potrebe po programu certificiranja v skladu z ISO 17024 ne pomeni, da obstaja potreba po določenem izobraževalnem programu na trgu.

Za vsako certificiranje mora biti že v fazi razvoja jasno prikazana potreba po certifikaciji. To običajno opredelijo pomembni deležniki, ki pri tem upoštevajo podobne nacionalne in mednarodne (formalne in neformalne) kvalifikacije s področja določenih kompetenc, pa tudi vse obstoječe pravne in regulativne zahteve.

Ocena potrebe po certificiranju mora potekati stalno, kar pomeni, da se mora redno spremljati in presojati, ali še obstaja potreba po določeni kvalifikaciji, ter analizirati okvir kompetenc in število izdanih certifikatov.

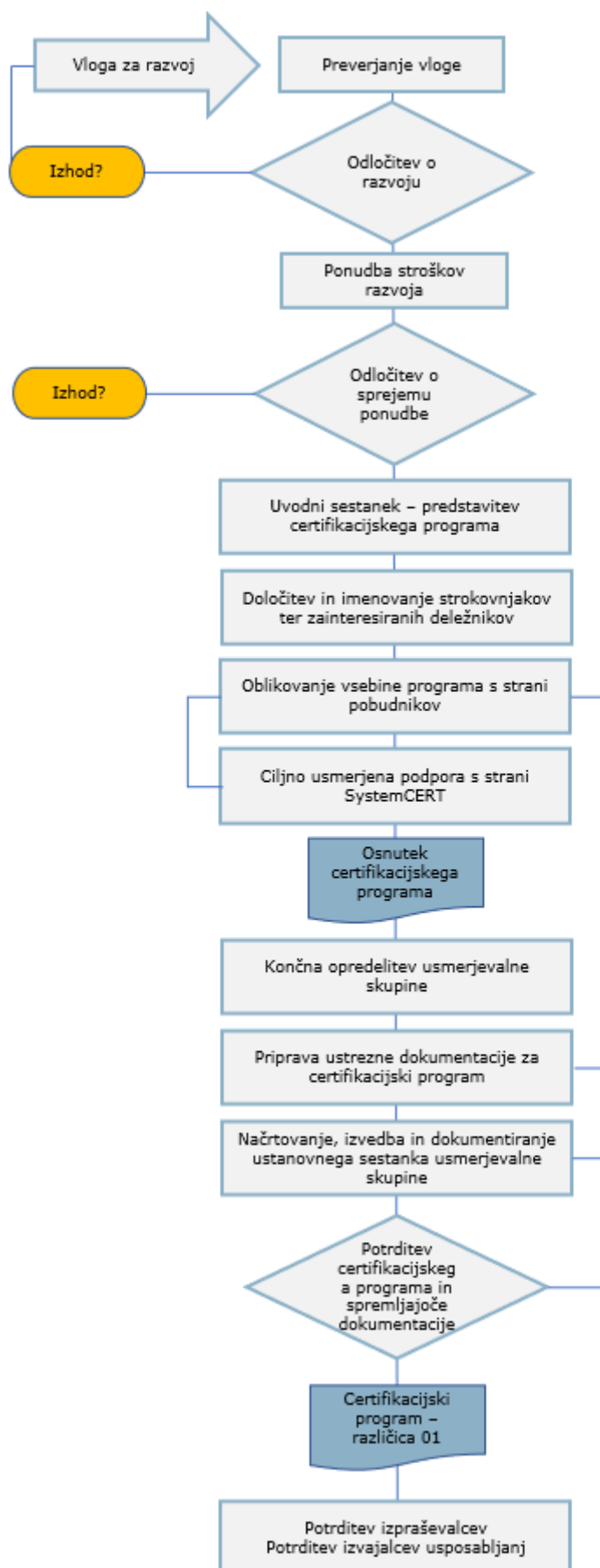
6.2.2. Razvoj programa certificiranja

Za preverjanje in potrjevanje kompetenc mora biti oblikovan program certificiranja. Ta program lahko razumemo kot nekakšen pravilnik, ki ureja celoten postopek. Vsebuje vse zahteve, določene v standardu ISO 17024, in ga morajo dosledno upoštevati vse vključene strani. Le tako se lahko zagotovi, da je certifikacijski postopek skladen s standardom.

Certificiranje oseb v skladu z ISO 17024 temelji na načelih usmerjenosti k potrebam, preglednosti in objektivnosti. Pri razvoju novih programov certificiranja je treba že pred začetkom načrtovanja upoštevati več normativno določenih kazalnikov, ki jih zahteva standard.

Ena najpomembnejših zahtev standarda ISO 17024 je popolna nepristranskost. Vsak program certificiranja mora imeti za sabo strokovno skupino – t. i. usmerjevalno skupino –, ki jo sestavljajo ključni deležniki, kot so delodajalci, izobraževalne organizacije, strokovnjaki in drugi. Ta skupina zagotavlja nepristranskost postopka in vsebinsko usmerja razvoj in vzdrževanje programa certificiranja v skladu z zahtevami ISO 17024.

Organizacija SystemCERT prikazuje proces razvoja programa certificiranja kot postopek, ki temelji na konkretnih potrebah po kompetencah, in ga predstavi na naslednji način:

6.2.3. Odobritev izvajalcev usposabljanja

Certifikacijski organ sodeluje z izobraževalnimi ustanovami in izvajalci usposabljanj pri izvajanju programov, ki so potrebni za pripravo kandidatov na certificiranje po standardu ISO 17024. Da lahko izobraževalna ustanova ponuja usposabljanja, ki vodijo do pridobitve certifikata ISO 17024, mora pridobiti uradno odobritev kot priznani izvajalec usposabljanj. S tem se zagotovi, da je izobraževanje skladno z visokimi standardi certificacijskega okvira.

Postopek vložitve vloge in odobritve

Da bi institucije postale akreditirani izvajalec usposabljanja, morajo predložiti podroben učni načrt, ki izpolnjuje zahteve programa certificiranja. V učnem načrtu morajo biti opisani ključni vidiki, kot so:

- struktura in trajanje tečaja,
- zajeti učni cilji in kompetence,
- merila za ocenjevanje in elementi izpita,
- zahtevane kvalifikacije izvajalcev usposabljanja,
- metodologija usposabljanja in učno gradivo.

Vse predložene dokumente pregleda usmerjevalna skupina, ki je odgovorna za zagotavljanje integritete certificacijskega postopka. Skupina presoja, ali predlagani program ustreza standardom kompetenc ISO 17024 in izpolnjuje izobraževalne ter ocenjevalne zahteve.

Če vloga izpolnjuje vsa merila, je ustanova odobrena in licencirana kot uradni izvajalec usposabljanj za obdobje treh let. V tem času ima pravico izvajati programe, namenjene pripravi kandidatov na izpite za pridobitev certifikata ISO 17024.

Za ohranitev statusa mora izvajalec usposabljanja stalno zagotavljati skladnost z naslednjimi zahtevami:

- redno posodabljanje učnih načrtov, skladno s spremembami v industriji in dobrimi praksami, da se izpolnjujejo minimalne zahteve certificacijskega programa,
- upoštevanje smernic za zagotavljanje kakovosti pri izvajanju usposabljanja,
- stalno spremljanje in ocenjevanje, ki ju izvaja certificacijski organ.

Po izteku triletnega obdobja morajo izvajalci usposabljanja zaprositi za obnovitev, pri čemer mora dokazati, da še naprej izpolnjuje zahteve standarda ISO 17024 ter morebitne nove pogoje.

6.2.4. Odobritev izpraševalcev

Ocenjevanje in certificiranje tvorita integriran homogen sistem, v katerem imajo ocenjevalci ključno vlogo za zagotavljanje verodostojnosti in priznavanja certifikatov. Njihove strokovne kompetence in kakovost dela so bistvenega pomena za vrednost celotnega postopka certificiranja. Zato certificacijski organ izbiri in potrjevanju izpraševalcev namenja posebno pozornost.

Postopek potrjevanja izpraševalcev

Za izvajanje izpitov v okviru ISO 17024 mora kandidat za izpraševalca opraviti postopek potrditve, vezan na njegovo strokovno področje. Ta postopek vključuje:

- predložitev dokazil o ustreznih strokovnih kvalifikacijah, skladno s certificacijskim programom;

- ocenjevalni razgovor, ki ga izvedejo člani usmerjevalne skupine programa in s katerim presodijo primernost kandidata glede na strokovno znanje in sposobnost za izvajanje ocenjevanja.

Ko kandidat izpolni vse zahteve glede kvalifikacij in strokovne usposobljenosti, prejme uradno potrdilo o odobritvi, ki velja pet let. Potrditveno pismo izda certifikacijski organ.

Nadzor nad dodeljevanjem in certificiranjem preizkuševalca

Ko izvajalec izobraževanja napove izvedbo izpita, mora predlagati tudi izpraševalca. Certifikacijski organ preveri:

- veljavnost statusa odobritve preizkuševalca in
- izpolnjevanje zahtev glede nepristranskosti in objektivnosti, da se preprečijo morebitna navzkrižja interesov.

Sprotno spremljanje kompetenc izpraševalcev

V celotnem petletnem obdobju mora certifikacijski organ stalno spremljati delo izpraševalcev, kar vključuje:

- nadzor pri izvajanju izpitov (v živo ali prek nadzora na daljavo) in
- redno ocenjevanje uspešnosti, s čimer se preverja, ali izpraševalci delujejo skladno s standardom in ohranjajo zahtevano raven usposobljenosti.

Z natančnim izborom, potrjevanjem in nadzorom nad delom izpraševalcev certifikacijski postopek po ISO 17024 vzdržuje visoke standarde kakovosti ter zagotavlja, da so vse presoje nepristranske, objektivne in verodostojne.

6.2.5. Izvajalci usposabljanja in programi usposabljanja

Pot do certifikacije lahko vključuje dokončanje tečaja usposabljanja in uspešno opravljen certifikacijski preizkus za pridobitev certifikata ISO 17024.

Tečaj ali program usposabljanja se lahko opredeli kot vstopna zahteva za certificiranje in izpit, vendar ni obvezen. Namen te možnosti je, da se vstopne zahteve za kandidata ohranijo čim bolj dostopne, saj se usposobljenosti ni mogoče stoodstotno preveriti samo z izpitom.

Skoraj vsi certifikacijski programi sicer določajo neko obliko usposabljanja, ki ga izvajajo izobraževalni centri, odobreni s strani certifikacijskega organa (npr. SystemCERT). Pomembno je poudariti, da se kot pogoj za pristop k certificiranju lahko upoštevajo le programi, ki jih izvajajo uradno odobreni izvajalci usposabljanj.

Kljub temu pa se namesto formalnega usposabljanja lahko določijo tudi druge oblike pogojev za pristop k pridobitvi certifikata. To je na primer določeno število let delovnih izkušenj, praktično preverjanje, raziskovalna poročila ali druge strokovne publikacije, s katerimi je možno ustrezno dokazovanje kompetenc, ki se preverjajo v postopku certificiranja.

6.2.6. Priprava izpita in dodelitev izpraševalcev

Da bi zagotovili skladnost z vsemi normativnimi zahtevami, mora biti vsak izpit prijavljen pri certifikacijskem organu (npr. SystemCERT) vsaj štiri tedne pred predvidenim datumom izvedbe. Takšen postopek zagotavlja, da bodo izpolnjeni vsi pogoji za veljavno in standardizirano izvedbo izpita.

Postopek preverjanja pred izpitom

Ob prijavi certifikacijski organ opravi temeljit pregled, pri čemer preveri naslednje:

- da je izobraževalna ustanova, ki je izvajala pripravljalo usposabljanje, uradno odobrena in da izpolnjuje vse zahteve izbranega certifikacijskega programa,
- da ima predlagani izpraševalec veljavno odobritev za izvajanje izpitov v okviru tega programa,
- da je zagotovljena nepristranskost, kar pomeni, da izpraševalec nima osebnih ali poklicnih povezav (npr. isti delodajalec, sorodstvene vezi) z registriranimi kandidati,
- da so vsi izpitni dokumenti, zlasti pisni test z vprašanji izbirnega tipa (če je predviden), pravočasno pregledani in potrjeni.

Dodelitev in skladnost preizkuševalca

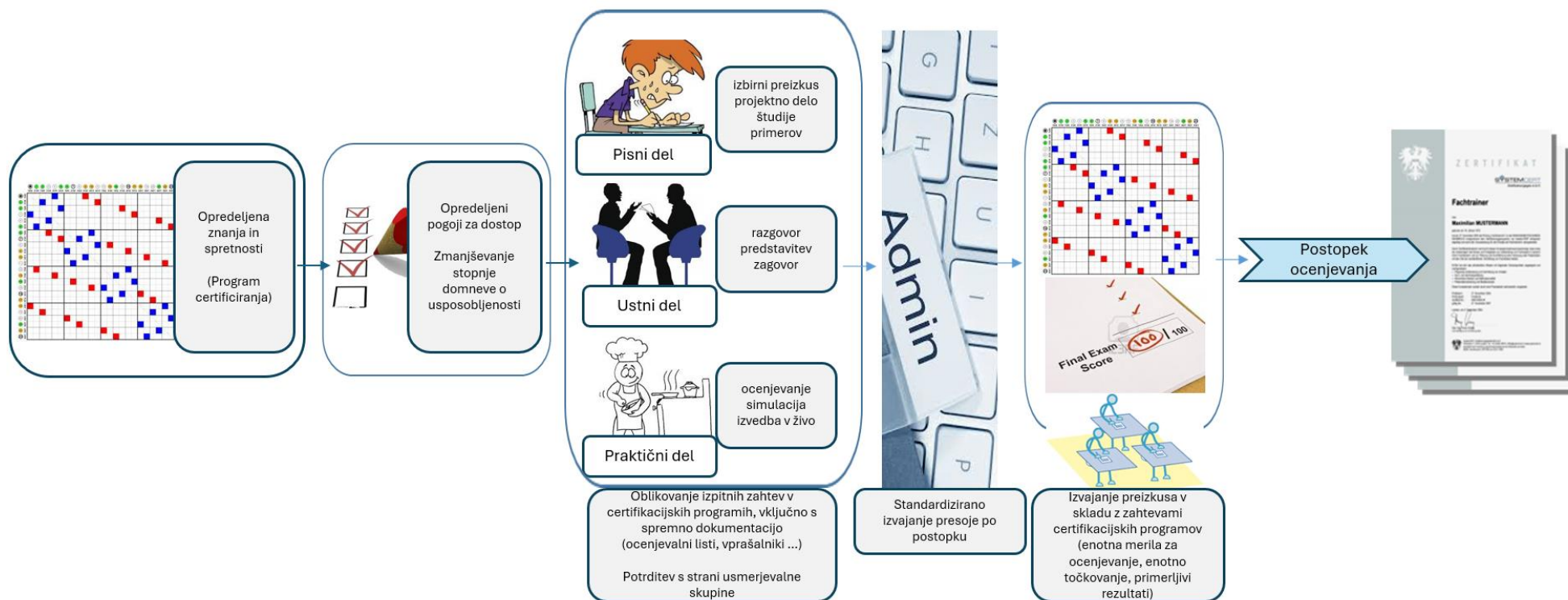
Ko je prijava na izpit potrjena, certifikacijski organ uradno določi izpraševalca. Ta določitev je zavezujoča in zagotavlja upoštevanje zahtev standarda ISO 17024, v skladu s katerimi mora izpraševalec:

- dobro poznati certifikacijski program,
- znati izvajati standardizirane postopke preverjanja in uporabljati uradne preizkuse,
- ravnati nepristransko in objektivno ter se izogibati morebitnim navzkrižjem interesov,
- spoštovati vse določbe pravilnika o izvedbi izpitov, tudi pri spletnih preverjanjih,
- pisno potrditi, da je seznanjen z etičnim kodeksom in da ga bo spoštoval.

Končna odobritev in izvedba izpita

Ko certifikacijski organ dokončno potrdi izpraševalca, se lahko izpit izvede v skladu s pravili izbranega certifikacijskega programa. Takšen strukturiran pristop zagotavlja, da vsi izpiti izpolnjujejo visoka in enotna merila kakovosti preverjanja, kar dodatno krepi verodostojnost in sprejetost certifikatov po ISO 17024.

Grafični prikaz postopka preizkušanja znanj v skladu s standardom ISO 17024:

6.2.7. Izpit

Izpit je ključen del certifikacijskega postopka, saj omogoča preverjanje in potrjevanje kandidatovih kompetenc, ki se nato navedejo na certifikatu, izdanem v skladu z ISO 17024. Certifikat je mogoče podeliti le, če je izpit izveden v skladu z vsemi predpisanimi zahtevami. Za popolno skladnost s standardom ISO 17024 je treba oblikovati jasne smernice in postopke, ki zagotavljajo, da je izpit standardiziran, pregleden in dosleden.

Standardizirana izvedba in dokumentacija izpita

Vsak certifikacijski izpit mora biti izveden v skladu s posebnimi zahtevami izbranega certifikacijskega programa. Postopek in rezultati morajo biti dokumentirani na način, ki je pregleden, jasen in preverljiv s strani tretjih oseb. Dokumentacija mora izpolnjevati naslednje pogoje:

- Čitljivost in jasnost: Vsi zapisi o izpitih morajo biti berljivi in razumljivi, kar zagotavlja, da jih lahko brez dvoumnosti pregledajo tretje osebe. To vključuje pisne odgovore, ocenjevalne opombe in ocene.
- Celovitost: Dokumentacija mora vsebovati vse bistvene podrobnosti, kot so vprašanja, zastavljena kandidatom, morebitna pojasnila ali podvprašanja ter rezultati izpita (npr. uspešno/neuspešno opravljen izpit, točke za vprašanja izbirnega tipa ali ocenjevalni listi za vsakega kandidata).
- Podrobni rezultati: Ocena vsakega kandidata bi morala vključevati jasno navedbo njegove uspešnosti, pri čemer mora biti jasno razvidno, ali je opravil izpit, ter po potrebi dodan komentar (npr. označeni napačni odgovori).

Ukrepi za zagotavljanje integritete izpita

Za ohranjanje integritete certifikacijskega postopka morajo vsi vključeni (izpraševalci in izobraževalne ustanove) upoštevati stroge protokole:

1. Nadzor in poštenost

- Ocenjevalci morajo biti prisotni kot nadzorniki ves čas izpita, da nadzorujejo celoten proces. Njihova vloga je preprečiti kakršno koli obliko goljufanja ali neprimernega vedenja, ki bi lahko ogrozilo veljavnost rezultatov izpita. Prav tako morajo biti pozorni pri zagotavljanju, da se izpitni postopki natančno upoštevajo.
- Zagotoviti je treba enake pogoje za vse kandidate, brez zunanjih motenj.

2. Izpitni pogoji in oprema

- Izobraževalne ustanove morajo zagotoviti primeren prostor z ustreznimi pogoji za izvajanje izpita. To vključuje zagotavljanje ustrezne opreme in udobnega prostora brez motenj.
- Vsi potrebni izpitni materiali (npr. gradiva, papirji, izpitne naloge in vse drugo potrebno za izpit) morajo biti na voljo in pripravljeni pred začetkom izpita.
- Institucije morajo zagotoviti tudi vse pripomočke, potrebne za izpit, kot so referenčni materiali, kalkulatorji ali spletne platforme, v skladu s smernicami programa certificiranja.

3. Variabilnost vsebine izpita

- Da bi zagotovili poštenost in preprečili predvidljivost, je treba vsebino izpita vsakič spremeniti. Nenehna uporaba enakih izpitnih vprašanj, zlasti v oblikah, kot so testi z vprašanji izbirnega tipa, je prepovedana.
- Število vprašanj in njihova razporeditev morata ustrezati zahtevam certifikacijskega programa. Preseganje predpisanega števila vprašanj ali spreminjanje razporeditve tem ali težavnostnih stopenj ni dovoljeno, s čimer se zagotovi, da izpit ostane dosleden in standardiziran pri vseh kandidatih.

4. Identifikacija kandidatov

- Pred začetkom izpita morajo izpraševalci ali izobraževalna ustanova preveriti identiteto vsakega kandidata in potrditi, da je prijavljen na izpit. To preprečuje lažno predstavljanje in zagotavlja, da izpit opravljajo samo prijavljeni posamezniki.

Postopek po izpitu in dokumentacija

Po opravljenem izpitu je bistveno, da se rezultati ocenjevanja in dokumentacija temeljito pregledajo in zabeležijo. To vključuje:

- varno in organizirano shranjevanje evidenc o izpiti, da se ohrani zaupnost in zagotovi, da so po potrebi na voljo za prihodnje preverjanje;
- opravi se vrednotenje dela izpraševalcev; morebitne nepravilnosti zahtevajo takojšnje ukrepanje.

Stalni nadzor in evalvacija

Da bi zagotovili, da postopek certificiranja ohranja integriteto, je potrebno stalno spremljanje in pregledovanje praks in postopkov izpitov:

- redno ocenjevanje pogojev, v katerih potekajo izpiti;
- redne revizije izpitnih postopkov, kjer se preverijo morebitna neskladja ali možne izboljšave;
- zbiranje povratnih informacij od kandidatov in izpraševalcev.
- Končna potrditev in podelitev certifikata

Po uspešno opravljenem izpitu in potrjeni dokumentaciji se zaključi postopek certificiranja. Certifikacijski organ izda uradni certifikat, ki potrjuje posameznikovo kompetentnost.

6.2.8. Podeljevanje certifikatov

Certifikacijski organ po izpitu zahteva natančno dokumentacijo, ki potrjuje, da so izpolnjena vsa potrebna certifikacijska merila.

Izpitna dokumentacija za vsakega udeleženca vključuje dokumente, povezane z izpitom (kot so testi z vprašanji izbirnega tipa, ocenjevalni listi, praktično delo itd.), in osebne dokumente (kot so vloga za certifikat in vsa ustrezna dokazila). Da bi zagotovili pravočasno obdelavo in se izognili zamudam pri podeljevanju certifikatov, so na voljo kontrolni sezname za vsako kompetenco, ki usmerjajo pravo izpitne dokumentacije in zagotavljajo, da so predloženi vsi zahtevani dokumenti.

Ko je dokumentacija popolna, certifikacijski organ na splošno potrebuje nekaj časa (običajno do tri tedne) za obdelavo in izdajo potrdila. Izvajalec usposabljanja mora predložiti potrebne dokumente v treh tednih od datuma izpita. Certifikacijski organ ni odgovoren za zamude, ki jih povzroči izobraževalna ustanova pri pošiljanju zahtevanih dokumentov.

Nepriistranskost pri obdelavi in podelitvi certifikata

Pri pregledu dokumentacije in izdaji certifikata je ključna popolna nepristranskost. Če ima zaposleni v certifikacijskem organu kakršenkoli konflikt interesov (npr. sorodstveno ali poklicno povezavo s kandidatom), ne sme sodelovati v postopku.

Končno odločitev o certificiranju sprejme neodvisna oseba, ki ni bila vključena v usposabljanje, izpit ali pripravo dokumentacije.

Ko je dokumentacija preverjena in potrjena, se izda certifikat ISO 17024.

Vsi certifikati ISO 17024 vsebujejo naslednje osnovne informacije:

- ime certificirane osebe,
- edinstvena sledljiva identifikacijska številka,
- ime in sedež certifikacijskega organa,
- potrjene kompetence glede na certifikacijski program,
- obseg certifikata (znanja in spretnosti),
- datum izdaje in obdobje veljavnosti,
- podpis pooblaščenih oseb.

6.2.9. Ponovno certificiranje

Certifikati, izdani v skladu s standardom ISO 17024, imajo omejeno obdobje veljavnosti, da se ohrani ustreznost in točnost kompetenc, ki jih predstavljajo. To zagotavlja, da spretnosti, ki jih dokaže imetnik certifikata, ostanejo aktualne, posodobljene in usklajene z razvijajočimi se industrijskimi standardi. Obdobje veljavnosti določajo različni dejavniki, vključno s spremembami industrijskih praks, tehnološkim napredkom, spremembami okoliščin in verjetnostjo, da se bodo kompetence sčasoma poslabšale ali zastarele. Zato je veljavnost večine certifikatov ISO 17024 od tri do pet let, odvisno od področja in narave kompetenc.

Ta časovna omejitev upošteva tudi »razpolovno dobo spretnosti«, saj se znanja in veščine sčasoma zmanjšujejo, še posebej na hitro razvijajočih se področjih. Z vključitvijo tega koncepta v postopek certificiranja certifikati ISO 17024 ohranjajo visoko smiselnost in ustreznost v celotnem življenjskem ciklu, kar delodajalcem in deležnikom zagotavlja zaupanje, da so certificirane kompetence še vedno veljavne in odražajo trenutne standarde na tem področju.

Namen in cilji certificiranja

Certificiranje po ISO 17024 ni zgolj potrdilo o opravljenem izobraževanju, temveč ima več pomembnih funkcij:

- 1. Izboljšanje in poenotenje kvalifikacij in kompetenc:** Certifikat ISO 17024 zagotavlja standardizirano preverjanje kompetenc na mednarodni ravni. S tem se poveča primerljivost spretnosti med sektorji in regijami.
- 2. Vzpostavitev objektivnih meril:** Certificiranje v skladu s standardom ISO 17024 zagotavlja objektivni okvir za razvrščanje in primerjavo znanj in spretnosti v različnih poklicih. To ustvarja pregledno klasifikacijo kompetenc za delodajalce, izobraževalne ustanove in druge deležnike, ki zagotavlja jasno razumevanje kandidatovih sposobnosti in kompetenc.
- 3. Izboljšanje preglednosti pri priznavanju poklicnih kvalifikacij:** Postopek potrjevanja prispeva k spodbujanju preglednosti pri priznavanju poklicnih kvalifikacij. ISO 17024 z

upoštevanjem mednarodno sprejetih standardov zagotavlja, da so kompetence posameznikov lahko razumljive in sprejete v različnih državah in panogah, s čimer se krepi globalna mobilnost in spodbuja čezmejno sodelovanje.

Postopek ponovnega certificiranja

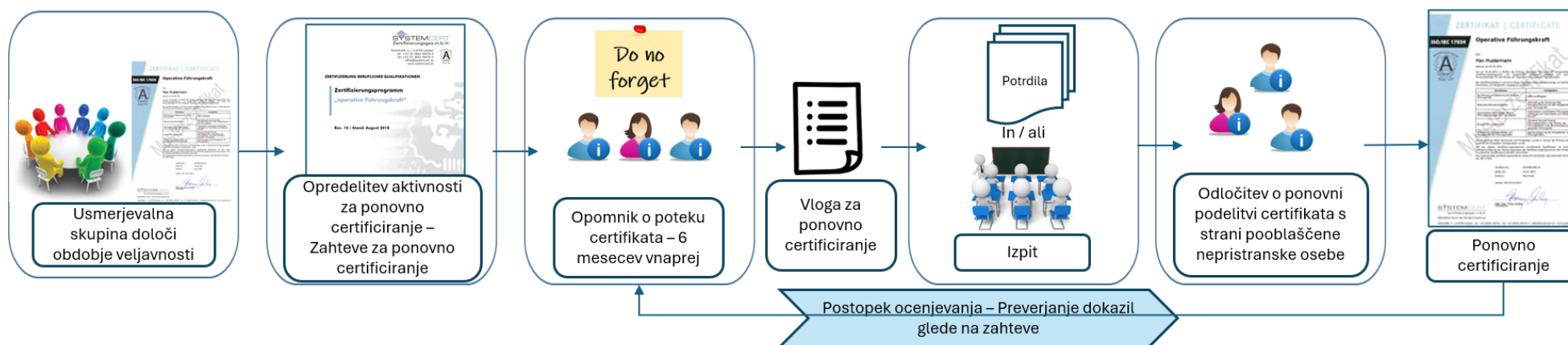
Ker je veljavnost certifikatov ISO 17024 omejena, je po izteku certifikata potrebna ponovna certifikacija. Ta proces zagotavlja, da posameznik še naprej izpolnjuje spreminjajoče se zahteve svojega poklica ter ohranja potrebne spretnosti in znanje za učinkovito opravljanje svoje vloge. Imetniki certifikata morajo za podaljšanje predložiti dokazila, ki potrjujejo nenehno strokovno usposabljanje in ohranjeno usposobljenost, vse v skladu s smernicami posameznega certifikacijskega programa. Dokazila, potrebna za ponovno certifikacijo, morajo zadostovati za nepristransko oceno kandidatovih trenutnih kompetenc.

Pri ponovnem certificiranju, ki ga opravi certifikacijski organ, se običajno upoštevajo naslednji elementi:

1. **Spremljanje strokovne prakse:** Kandidat mora predložiti dokazila o tem, da je v obdobju veljavnosti certifikata dejavno deloval na svojem strokovnem področju. Namen tega je preveriti, ali je svoje kompetence redno uporabljal in nadgrajeval, kar potrjuje, da znanje ni zastarelo.
2. **Strukturirani intervjuji:** V okviru postopka ponovne certificiranja se lahko izvede strukturiran strokovni intervju. Z njim se preverja, ali kandidat ohranja znanja, spretnosti in vedenja, ki so bistvena za njegovo področje dela. Takšen intervju omogoča tudi vpogled v to, ali kandidatove kompetence še vedno ustrezajo aktualnim zahtevam industrije ali sektorja.
3. **Potrditev uspešnosti:** Da bi se zagotovilo, da kandidat svoje kompetence še vedno uspešno uporablja v praksi, je lahko potrebno pridobiti potrdilo o uspešnosti. To potrdilo lahko izdajo nadrejeni, sodelavci ali stranke, ki lahko potrdijo profesionalne dosežke in ohranjen nivo strokovnosti od zadnjega certificiranja.
4. **Izpit:** Glede na certifikacijski program je lahko obvezno ponovno opravljanje izpita. Namen tega je preveriti, ali kandidat še vedno razpolaga z znanjem in spretnostmi, potrebnimi za njegovo delo. Preizkus je lahko teoretičen ali praktičen in preverja kandidatovo prilagojenost novim razmeram in razvoju stroke od časa prve certifikacije.
5. **Dodatno usposabljanje in strokovni razvoj:** Od posameznikov se lahko zahteva, da dokažejo udeležbo v dejavnostih stalnega izobraževanja ali strokovnega izpopolnjevanja. Te dejavnosti lahko vključujejo delavnice, seminarje, tečaje usposabljanja ali druge priložnosti za učenje, ki zagotavljajo, da so kompetence posameznika še naprej usklajene s panožnimi standardi in dobrimi praksami.

Ponovna certifikacija zagotavlja, da certifikati ISO 17024 odražajo stalno zavezanost posameznika strokovni rasti in njegovo sposobnost zadovoljevanja zahtev na svojem področju. Zagotavlja tudi mehanizem, s katerim lahko delodajalci samozavestno ocenijo trenutne spretnosti in kompetence svoje delovne sile.

Shematski prikaz postopka ponovnega certificiranja

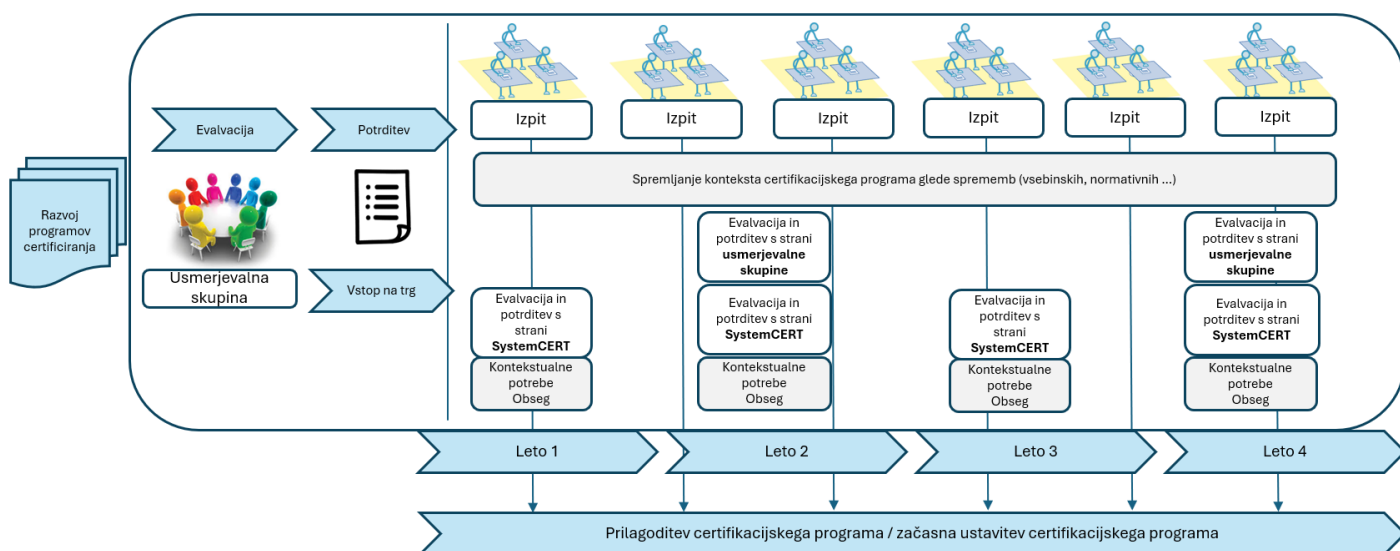
6.2.10. Vzdrževanje in nadaljnji razvoj programa certificiranja

Poleg tega, da ima izdani certifikat omejeno veljavnost, je treba stalno spremljati tudi sam certifikacijski program, in sicer z vidika morebitnih sprememb, novih zahtev ali nastajajočih kompetenc, ki jih je treba ustrezno vključiti v prihodnje izpitne postopke in v izdajo certifikatov ISO 17024 v okviru obravnavanega programa.

Standard ISO 17024 predvideva postopek neprestanega spremljanja certifikacijskega programa, ki ga izvaja certifikacijski organ v sodelovanju z odborom programa certificiranja (usmerjevalno skupino).

Certifikacijski organ vsakih šest mesecev pregleda in dokumentira vse tematske spremembe, pomembne za program certificiranja, kot so novi industrijski standardi, regulativne posodobitve ali tehnološki napredek, ter ugotovi, ali so potrebne prilagoditve ali posodobitve. Te posodobitve zagotavljajo, da program certificiranja ostaja aktualen in ustrezen ter da certificirane kompetence še naprej odražajo najsodobnejšo tehnologijo ter izpolnjujejo sedanje in pričakovane prihodnje potrebe.

Na spodnji skici je ponazorjen postopek, ki se uporablja za vzdrževanje in razvoj programa izdajanja certifikatov:

7. Združevanje mikrodokazil in ISO 17024

Med standardom ISO 17024 in mikrodokazili v Evropi obstajajo številne pomembne podobnosti, zlasti na področjih standardizacije, certificiranja in priznavanja kompetenc. Te skupne točke kažejo, kako lahko formalna struktura ISO 17024 dopolni vse bolj uveljavljen pristop mikrodokazil, ki želijo omogočiti prilagodljivo in ciljno usmerjeno priznavanje znanj in spretnosti. Najpomembnejše podobnosti so:

Certificiranje na podlagi kompetenc

Tako ISO 17024 kot mikrodokazila se osredotočajo na potrjevanje konkretnih kompetenc, ne zgolj na kvalifikacije ali prisotnost na izobraževanjih. ISO 17024 nudi okvir za certificiranje posameznikov, pri čemer preverjene kompetence temeljijo na uveljavljenih standardih. Tudi mikrodokazila ocenjujejo in potrjujejo določene kompetence, pogosto kot odziv na hitro spreminjajoče se potrebe trga dela.

- **ISO 17024** poudarja certificiranje posameznikov na podlagi dokazanih kompetenc, pri čemer je treba zagotoviti, da certifikati odražajo dejanske sposobnosti, spretnosti in znanje.
- **Mikrodokazila** se praviloma osredotočajo na ozka področja znanja ali veščin, ki omogočajo dokazovanje usposobljenosti na določenih, praktičnih področjih, kjer formalna izobrazba ni nujna.

Zagotavljanje kakovosti in standardizacija

Oba pristopa poudarjata pomen zagotavljanja kakovosti in standardizacije, saj to povečuje zaupanje in širše sprejemanje potrdil. ISO 17024 določa standarde za potek certificiranja, vključno z neodvisnostjo izpraševalcev, jasnimi merili ocenjevanja in preglednostjo postopkov. Tudi mikrodokazila se v Evropi postopoma vključujejo v standardizirane okvire, kot je Evropski kvalifikacijski okvir (EOK).

- **ISO 17024** vzpostavlja enoten postopek certificiranja v različnih panogah, da se zagotovi verodostojnost in priznavanje certificiranih kompetenc.
- **Mikrodokazila** se vse pogosteje povezujejo z nacionalnimi in evropskimi okvirji (npr. EQF), vendar se ti sistemi še razvijajo.

Mednarodno priznavanje

Ena ključnih prednosti obeh pristopov je njihov potencial za mednarodno priznavanje. Certifikati po ISO 17024 so globalno sprejeti in priznani. Tudi mikrodokazila vse pogosteje pridobivajo mednarodni pomen, zlasti kadar so povezana z uglednimi izobraževalnimi institucijami ali vključena v globalne okvire, kot je EOK.

- **ISO 17024:** Certifikat v skladu s standardom ISO 17024 je priznan po vsem svetu, zato je uporaben za posameznike, ki želijo dokazati svoje spretnosti in kvalifikacije prek meja.
- **Mikrodokazila**, ki so v skladu z mednarodnimi standardi ali povezane z dobro znanimi akreditacijskimi sistemi, lahko prav tako zagotovijo raven priznavanja, ki presega meje, zlasti ker evropske pobude spodbujajo čezmejno priznavanje in prenosljivost znanj in spretnosti.

Prilagodljivost in vseživljenjsko učenje

Obe orodji podpirata vseživljenjsko učenje in stalni strokovni razvoj. Certifikati po ISO 17024 imajo omejeno veljavnost, zato je za ohranitev veljavnosti potrebna redna recertifikacija. Mikrodokazila so

zasnovana kot modularni pristop k učenju, ki se lahko uresničuje v različnih fazah poklicne poti posameznika, kar omogoča stalno učenje in prilagajanje novim spretnostim ali znanju.

- **ISO 17024** spodbuja stalen poklicni razvoj s postopki ponovnega certificiranja, ki zagotavljajo, da kompetence ostanejo aktualne na razvijajočem se trgu dela;
- **Mikrodokazila** omogočajo pridobivanje manjših, ciljno usmerjenih znanj skozi celotno kariero, kar omogoča hitro prilagajanje novim potrebam.

Nepriistranskost in objektivnost pri ocenjevanju

Standard ISO 17024 in mikrodokazila poudarjajo pomen nepristranskosti in objektivnosti v postopku certificiranja. ISO 17024 to dosega s strogo določenimi pravili za usposabljanje, izbiro in vlogo izpraševalcev. Tudi mikrodokazila se v vedno večji meri uveljavljajo v formalnih sistemih, kjer veljajo podobna načela.

- **ISO 17024** zahteva, da so postopki certificiranja nepristranski in da ocenjevanje izvajajo usposobljeni in neodvisni izpraševalci.
- **Mikrodokazila** postopoma uvajajo objektivne ocenjevalne postopke, pogosto z vključevanjem zunanjih strokovnjakov ali validacijskih teles.

Povezava z nacionalnimi in evropskimi okviri

Obe obliki certificiranja se povezujejo z nacionalnimi in evropskimi kvalifikacijskimi okviri. ISO 17024 se lahko uporablja kot dopolnilo formalnim kvalifikacijam znotraj teh okvirov. Mikrodokazila pa se v Evropi vse pogostejše vključujejo v EOK ter usklajujejo s širšimi izobraževalnimi in poklicnimi standardi.

- **ISO 17024** omogoča povezovanje z nacionalnimi in evropskimi kvalifikacijami, kar olajšuje razumevanje pridobljenih kompetenc.
- **Mikrodokazila** so vse bolj usklajena z EOK, kar krepi njihovo mesto v evropskem sistemu izobraževanja in usposabljanja.

Povezanost s trgom dela in potrebami industrije

Oba sistema sta zasnovana tako, da odgovarjata na potrebe trga dela, saj se osredotočata na kompetence, ki so relevantne za delodajalce. Certifikati ISO 17024 so pogosto prilagojeni specifičnim panogam, mikrodokazila pa omogočajo hitro potrjevanje znanj na področjih z visoko dinamiko sprememb.

- **ISO 17024** usklajuje certificiranje s potrebami in standardi industrije ter zagotavlja, da certificirani strokovnjaki izpolnjujejo kompetence, potrebne za določene sektorje.
- **Mikrodokazila** ponujajo prilagodljivo rešitev za potrjevanje specifičnih veščin, ki jih delodajalci potrebujejo hitro in ciljno.

7.1. Zamenjava izhodiščnega vidika– od ISO 17024 do mikrodokazil

Po prvi analizi zahtev, tako obveznih kot izbirnih, v standardu ISO 17024 in v evropski definiciji mikrodokazil – zlasti na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja, pa tudi v visokem šolstvu – je pomembno narediti prvi korak k spremembi logike razumevanja: če želimo uporabiti ISO 17024 kot mednarodni standard za zagotavljanje kakovosti pri podeljevanju mikrodokazil, zlasti v PIU, je ključno, da se definicija, postopki in vsebina mikrodokazil prilagodijo zahtevam standarda ISO 17024 – in ne obratno.

ISO 17024 je jasno definiran mednarodni standard, ki ne dopušča fleksibilnosti glede vsebine, postopkov ali posameznih sestavnih delov. Če kateri koli izmed obveznih elementov ni ustrezno upoštevan, izdaja certifikata na osnovi ISO 17024 ni mogoča.

Zato morajo zahteve ISO 17024 igrati vodilno vlogo v razvoju mikrodokazil. Pomembno je, da vsi, ki sodelujejo pri razvoju mikrodokazil, v celoti razumejo obvezne zahteve tega standarda in jih vključijo v procese definicije in razvoja mikrodokazil.

7.2. Primerjava obveznih in izbirnih elementov ISO 17024 in mikrodokazil

	ISO17024	Mikrodokazila
Obvezni elementi	- ime certificirane osebe - edinstvena identifikacijska številka (samo-dejno ustvarjena in sledljiva) - ime in sedež certifikacijskega organa - potrjene kompetence z navedbo certifikacijskega programa - obseg certifikata (v obliki znanja in spretnosti) - datum izdaje in obdobje veljavnosti - podpis pooblaščen osebe Ti elementi morajo temeljiti na naslednjih obveznih zahtevah programa certificiranja: - nepriistranskost in neodvisnost - usposobljenost certifikacijskega osebja - razvoj certifikacijskega programa - izpit in ocenjevanje - zaupnost - nenehno izboljševanje in spremljanje - javno dostopne informacije - spremljanje certificiranih posameznikov	- identifikacija učeče se osebe - naziv mikrodokazila - država/regija izdajatelja - organizacija, ki podeli dokazilo - datum izdaje - učni izidi - nominalna delovna obremenitev, potrebna za dosego učnih rezultatov (v kreditnih točkah ECTS, kadar je to mogoče) - raven (in po potrebi cikel) učne izkušnje, ki vodi do mikrodokazila (EOK, QF-EHEA), če je ustrezno - vrsta preverjanja znanja - oblika udeležbe v učni aktivnosti - vrsta uporabljenega mehanizma zagotavljanja kakovosti
Viri	ISO 17024	Evropska komisija (2021): Evropski pristop k mikrodokazilom
Izbirni elementi	Izbirnih elementov ni, saj standard določa točno določene obveznosti, ki jih je treba izpolniti	- vstopne zahteve za udeležbo v učni dejavnosti - nadzor in preverjanje identitete pri ocenjevanju (nadzorovano/ne-nadzorovano, z/ brez identifikacije, na daljavo ali v živo)

		- dosežena ocena - možnosti vključevanja v druge kvalifikacije (samostojno / sestavljivo mikrodokazilo) - dodatne informacije o posamezniku
Zahteve za zagotavljanje kakovosti	Obvezne zahteve za certifikacijski organ: - dokumentiran sistem vodenja (pri certifikacijskem organu) - nepristranskost in nadzor nad navzkrižjem interesov - usposobljenost osebja - redno spremljanje in revidiranje - pregled vodenja - nadzor nad neskladnostmi - ocena učinkovitosti programa certificiranja - nadzor nad dokumentacijo - obravnavanje pritožb - mehanizem stalnega izboljševanja - preglednost pri odločanju - periodični pregled in posodabljanje programov - ocena uspešnosti po pridobitvi certifikata - aktivno vključevanje interesnih skupin - povratne informacije uporabnikov	Obvezne zahteve - ustreznost namenu - jasna in dostopna dokumentacija - izpolnjevanje potreb in pričakovanj uporabnikov in deležnikov Za izvajalce usposabljanja: Zunanje zagotavljanje kakovosti temelji predvsem na oceni izvajalcev (in ne posameznih tečajev) in učinkovitosti njihovih notranjih postopkov zagotavljanja kakovosti. Notranje zagotavljanje kakovosti mora zajemati: - kakovost samega mikrodokazila (na podlagi ustreznih standardov), - kakovost izobraževanja, kjer je to ustrezno, - povratne informacije udeležencev, - povratne informacije strokovnjakov, drugih izvajalcev in deležnikov Predlagani standardi, kadar je to ustrezno - Priloga IV k Priporočilu o evropskem ogrodju kvalifikacij - standardi in smernice za zagotavljanje kakovosti v evropskem visokošolskem prostoru - okvir EQAVET) na področju PIU - drugi instrumenti za zagotavljanje kakovosti, vključno z registri in oznakami, za krepitev zaupanja javnosti v mikrodokazila

7.3. Pogoji za združevanje ISO 17024 in mikrodokazil v PIU v Evropi

Po podrobni analizi obveznih (in izbirnih) zahtev standarda ISO 17024 ter uradnih definicij mikrodokazil v okviru poklicnega izobraževanja in usposabljanja v Evropi, ob zavedanju, da morajo zaradi nefleksibilnosti ISO 17024 njegove zahteve prevladati, je treba za zagotovitev kakovosti mikrodokazil prek standarda ISO 17024 upoštevati zahteve, ki so predstavljene v nadaljevanju.

7.3.1. Certifikacijski organ

Najpomembnejša zahteva za uporabo standarda ISO 17024 kot standarda za zagotavljanje kakovosti mikrodokazil v poklicnem izobraževanju in usposabljanju v Evropi je obstoj certifikacijskega organa za standard ISO 17024 in sodelovanje z njim. Certificiranje osebja po standardu ISO 17024 je mogoče le prek priznanih organov za podeljevanje, ki so na voljo v vseh evropskih državah (in seveda tudi drugod). Zato je ključnega pomena, da ponudniki poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter organizacije, ki želijo uporabiti standard ISO 17024 za zagotavljanje kakovosti svojih prihodnjih mikrodokazil, poiščejo akreditiran certifikacijski organ v svoji državi ali po možnosti v svoji regiji in stopijo v stik z njim, saj bo to precej olajšalo sodelovanje in medsebojno razumevanje. Velike akreditacijske organizacije, kot so svet za akreditacijo ANSI Accreditation Board (<https://anab.ansi.org/>), IAS – International Accrediting Service (<https://www.iasonline.org/services/personnel-certification-bodies/>) ali IAF (<https://www.iafcertsearch.org/search/certification-bodies>), so dober spletni vir za iskanje bližnjih akreditiranih certifikacijskih organov za ISO 17024.

Priporočljivo je, da ponudniki PIU vzpostavijo dolgoročno sodelovanje z enim certifikacijskim organom za vsa prihodnja mikrodokazila, s čimer zmanjšajo administrativne obremenitve in povečajo učinke sinergije. Ker v večini držav deluje več certifikacijskih organov, je med njimi določena stopnja konkurence, kar lahko koristi uporabnikov. Pomembno je tudi vedeti, da dejavnosti certifikacijskih organov, akreditiranih v eni državi, niso omejene na to državo. To pomeni, da lahko izvajalci poklicnega izobraževanja in usposabljanja iščejo certifikacijske organe tudi zunaj svoje države. Vendar lahko večja fizična razdalja med izvajalcem PIU in certifikacijskim organom oteži sodelovanje.

7.3.2. Certifikacijski program = mikrodokazilo

Drugi bistveni element je razvoj tako imenovanega certifikacijskega programa v sodelovanju s certifikacijskim organom. V osnovi je pristop certifikacijskega programa v okviru ISO 17024 zelo podoben konceptu mikrodokazila: gre za odgovor na nove izzive trga, ki zahtevajo specifične kompetence. Izvajalec PIU mora skupaj s certifikacijskim organom podrobno opisati elemente, potrebne za program certificiranja, kot so potrebe trga, potrebno znanje, spretnosti in kompetence, učne zahteve za pridobitev teh kompetenc, predpogoji za certificiranje (npr. opravljeno usposabljanje, delovne izkušnje, zahtevana raven EQF). Pomembno je, da vstopni pogoji ne postanejo nepotrebno zapleteni, dragi ali zahtevni – temveč naj omogočajo realno in ustrezno potrditev zahtevanih kompetenc. Opis programa certificiranja = mikrodokazila mora slediti strukturi, ki jo določi certifikacijski organ. Pomembno je upoštevati, da program certificiranja *ni* program usposabljanja, temveč zbirka znanja, spretnosti in kompetenc za nove izzive na trgu dela, program usposabljanja pa je lahko (!) eden od načinov pridobivanja teh kompetenc in njihovega poznejšega certificiranja v okviru sheme ISO 17024.

7.3.3. Usmerjevalna skupina

Vzpostavitev certifikacijskega programa zahteva tudi oblikovanje usmerjevalne skupine. V njej sodelujejo strokovnjaki in predstavniki sektorja, ki potrebuje razvite kompetence. Skupino običajno sestavlja 3 do 5 oseb, ki program certificiranja odobrijo na podlagi svojih izkušenj in so odgovorne tudi za stalno spremljanje programov certificiranja v zvezi z novimi izzivi, novimi zahtevami glede usposobljenosti itd. Usmerjevalna skupina je obvezna zahteva v skladu s standardom ISO 17024 ter zagotavlja, da so programi certificiranja vedno posodobljeni. Naloga usmerjevalne skupine je tudi, da ohranja nepristranskost. Usmerjevalne skupine se običajno sestanejo (tudi virtualno) vsakih šest mesecev za hitro oceno in revizijo programa certificiranja, da se zagotovita stalno spremljanje in izboljšanje. Ponudniki PIU lahko podprejo certifikacijski organ s predlaganjem ustreznih strokovnjakov in deležnikov. Ponudniki PIU lahko certifikacijskemu organu pomagajo pri oblikovanju usmerjevalne skupine, predlagajo potencialne strokovnjake in deležnike ter vzpostavijo stik z njimi za svoje certifikacijski program, tj. mikrodokazilo.

7.3.4. Določitev vstopnih in sprejemnih pogojev

Opis certifikacijskega programa oziroma mikrodokazila mora vključevati opredelitev potrebnih pogojev in zahtev za vključitev kandidatov v postopek certificiranja. V določenih primerih to lahko pomeni, da je treba opraviti določen program usposabljanja, pregledati določeno literaturo, pripraviti vsebine o temi certificiranja (npr. besedila, poročila, analize ipd.) ali imeti določeno predhodno kvalifikacijo (na primer doseženo raven EOK ali zaključeno določeno akademsko izobraževanje), ki se štejejo za potrebne pogoje za vključitev v postopek.

Pomembno je omeniti, da bi morali biti vsi predpogoji in vstopne zahteve v usmerjevalnem odboru enotnega programa certificiranja čim nižji, čim lažji in sprejemljivi. Namen vstopnih zahtev ni, da bi certificiranje preveč oteževale, zahtevale veliko časa, drage itd., zato morajo biti izvajalci poklicnega izobraževanja in usposabljanja skupaj s certifikacijskimi organi previdni pri določanju vstopnih in sprejemnih zahtev za program certificiranja. Kljub temu je treba omeniti, da so vstopne zahteve in predpogoji za certificiranje zelo odvisni od kompetenc, ki jih je treba certificirati. Ohranjanje visokih standardov kakovosti in zanesljivosti pri certificiranju kompetenc sta najpomembnejša cilja pri opredeljevanju predpogojev in vstopnih zahtev. Poleg tega morajo biti ponudniki PIU pozorni, da v primeru, če je kot vstopni pogoj opredeljeno opravljeno usposabljanje, to pomeni tudi, da mora biti izvajalec tega usposabljanja odobren kot ustrezna izobraževalna institucija. Hkrati je treba vsaj teoretično omogočiti tudi drugim izobraževalcem, da se vključijo kot izvajalci pripravljalnih programov za kandidate za certificiranje. Vstopni in sprejemni pogoji lahko vključujejo tudi oceno povprečne učne obremenitve v učnih urah ali enotah, kar povečuje skladnost s sistemom ECTS in omogoča večjo preglednost ter primerljivost.

7.3.5. Odobritev izvajalcev usposabljanja

V primeru, da je določen program usposabljanja kot vstopni pogoj za pridobitev certifikata, mora certifikacijski organ preveriti in odobriti izvajalca tega usposabljanja glede na kakovost in ustreznost priprav na certificiranje. Izvajalcem PIU se svetuje, da med pripravo programa certificiranja tesno sodelujejo s certifikacijskimi organi glede pogojev za odobritev. Ena od temeljnih zahtev kakovosti v okviru ISO 17024 je načelo nepristranskosti, ki zahteva ločitev med usposabljanjem in postopkom preverjanja ter certificiranja. To pomeni, da organizacija, ki nudi usposabljanje za določene kompetence, ne sme biti tista, ki izvaja preverjanje in podeljuje certifikat. Poleg tega je treba upoštevati, da

imajo tudi druge izobraževalne ustanove (vsaj v teoriji) možnost zaprositi za odobritev kot izvajalci usposabljanja za določene kompetence v okviru razvitega certifikacijskega programa. V praksi do tega sicer redko pride in običajno ostane glavni izvajalec eden.

7.3.6. Opredelitev izpitnega postopka in izbor izpraševalcev

V opisu certifikacijskega programa morajo biti podane tudi informacije o celotnem izpitnem postopku za preverjanje znanj, spretnosti in kompetenc, opredeljenih v programu. Pomembno je razumeti, da mora izpitni postopek v skladu s standardom ISO 17024 zajemati vse definirane kompetence. Za razliko od drugih pristopov, kjer se pogosto preveri le naključen vzorec kompetenc in predpostavlja, da so preostale s tem posredno potrjene, ISO 17024 zahteva, da se preverijo vse opredeljene kompetence. Zato mora certifikacijski program vključevati veljavne, zanesljive in objektivne postopke preverjanja (npr. testi z več izbirami, praktične naloge, opazovanja, povratne informacije ipd.), ki omogočajo celovito in pregledno preverjanje znanj. Tako lahko bodoči delodajalci z zaupanjem sklepajo, da je bila vsaka navedena kompetenca v certifikatu tudi dejansko preverjena. To je pomemben dejavnik kakovosti in osnovna zahteva standarda.

Poleg opisa preverjanja ISO 17024 zahteva tudi preiščljen in pregleden izbor izpraševalcev za posamezni program. Poleg jasno določenih meril glede znanj in spretnosti izpraševalcev je najpomembnejše merilo njihova nepristranskost. Postopek izbire mora zagotavljati, da ne obstaja noben konflikt interesov – bodisi osebni, poklicni, kulturni ali kakršenkoli drug. Poleg izbora izpraševalcev se lahko ponuditi tudi kratek informativni sestanek ali celo kratek program usposabljanja za izpraševalce v skladu s standardom ISO 17024, da se zagotovijo visokokakovostni in pregledni postopki preverjanja.

7.3.7. Certifikat

Certifikat je eden najpomembnejših elementov v postopku certificiranja oziroma podeljevanja mikrodokazila. Definicije in zahteve za certifikat v okviru ISO 17024 ter tiste, opredeljene za mikrodokazila v dokumentih Evropske komisije, se v mnogih točkah prekrivajo. To pomeni, da certifikat, ki vsebuje naslednje podatke, izpolnjuje zahteve obeh sistemov:

- ime imetnika certifikata
- edinstvena in sledljiva (samodejno ustvarjena) številka potrdila
- ime in sedež certifikacijskega organa
- certifikacijskega programa oziroma mikrodokazila
- opis znanja, spretnosti in kompetenc programa certificiranja = mikrodokazilo
- ocenjena učna obremenitev (če je mogoče, v kreditnih točkah ECTS)
- raven EOK programa certificiranja (če je mogoče)
- datum in kraj izdaje ter informacije o trajanju veljavnosti potrdila
- podpis pooblaščenice osebe certifikacijskega organa

Certifikacijski organi lahko skupaj s ponudniki PIU dodajo več informacij in elementov, vendar bodo z zgoraj opisanimi izpolnili zahteve tako standarda ISO 17024 kot mikrodokazil v Evropi.

7.3.8. Zahteve za ponovno certificiranje

Eno od temeljnih načel standarda ISO 17024 je, da imajo vsi certifikati omejeno obdobje veljavnosti. To temelji na predpostavki, da se kompetence, ki so potrebne v določenem sektorju, hitro

spreminjajo – zlasti v kontekstu digitalizacije in drugih megatrendov. Ni mogoče zagotoviti, da znanja, spretnosti in kompetence, pridobljene pred leti, še vedno ustrezajo aktualnim zahtevam. Zaradi tega imajo vsi certifikati po ISO 17024 obdobje veljavnosti, ki običajno traja od 3 do 5 let, po katerem je potrebno ponovno certificiranje ali podaljšanje veljavnosti.

Certifikacijski organ mora v programu certificiranja opisati merila za ponovno certificiranje, vsi učeči se, ki zaprosijo za certificiranje, pa morajo biti z merili za ponovno certificiranje seznanjeni dovolj zgodaj. Morebitna merila za ponovno certificiranje ali podaljšanje veljavnosti certifikata lahko na primer vključujejo nekatere praktične delovne izkušnje, ki zagotavljajo, da so posamezniki ostali dejavni v sektorju programa certificiranja in so tako pridobili dodatne praktične izkušnje ter vpogled v razvoj in nastajajoče potrebe po kompetencah. Druge možnosti vključujejo kratke ocene in postopke testiranja po treh oz. petih letih, predstavitev pregledov literature, dodatne programe usposabljanja ali druge učne dejavnosti. Izvajalec PIU se mora skupaj s certifikacijskim organom odločiti, kateri pogoji za ponovno certificiranje so najustreznejši, pri tem pa upoštevati načelo, da je treba poiskati najnižji možni prag za ponovno certificiranje.

7.3.9. Spremljanje in posodabljanje certifikacijskega programa = mikrodokazila

Tako kot veljavnost posameznega certifikata, izdanega posamezniku, je treba preveriti tudi ustreznost, aktualnost in morebitne prilagoditve celotnega certifikacijskega programa. Standard ISO 17024 predvideva stalno redno spremljanje programa certificiranja s strani usmerjevalne skupine (npr. vsakih šest mesecev). Člani usmerjevalne skupine, ki so strokovnjaki in predstavniki ustreznih deležnikov, morajo oceniti, ali so potrebne spremembe na ravni znanj, spretnosti in kompetenc, in ali je treba program posodobiti.

Vse uvedene spremembe seveda vplivajo na programe usposabljanja oz. priprave, ki jih ponujajo (odobreni) izvajalci PIU. To pomeni, da je treba celoten postopek prilagajanja in spreminjanja programa certificiranja izvajati v tesnem sodelovanju med certifikacijskim organom in odobrenim izvajalcem PIU.

8. Ključne usmeritve za izvajalce PIU pri uporabi ISO 17024 za mikrodokazila

Na podlagi združitve zahtev in predpisov standarda ISO 17024 ter evropske definicije mikrodokazil izhajajo za ponudnike PIU številne ugotovitve, ki jih morajo upoštevati, če želijo izkoristiti potencial, ugled in moč ISO 17024 kot orodja za zagotavljanje kakovosti pri podeljevanju mikrodokazil. V nadaljevanju so predstavljene najpomembnejše ugotovitve.

1. ISO 17024 in mikrodokazila sta si po pristopu zelo blizu

Podrobna analiza zahtev in potreb, ki jih v okviru evropske definicije (zlasti prek CEDEFOP) opredeljujejo mikrodokazila za PIU, ter osnovnih kriterijev standarda ISO 17024 jasno pokaže, da se ta dva pristopa zelo dobro dopolnjujeta. Temeljna logika kvalifikacije, certifikacijskega programa in koncept mikrodokazil je v obeh sistemih podobna, kar omogoča precej enostavno uporabo ISO 17024 kot okvira za mikrodokazila. Skupen je pristop, da se tako certifikacijski programi kot mikrodokazila odzivajo na nove kompetenčne potrebe na trgu dela, s poudarkom na jasno opredeljenih znanjih, spretnostih in kompetencah ter preglednih postopkih preverjanja. Vendar pa je treba upoštevati, da se uporablja različna terminologija, zato je potrebna določena prilagodljivost pri prevajanju teh sicer sorodnih, a ne enakih pristopov. Ta prilagodljivost je potrebna predvsem na strani mikrodokazil, saj je ta sistem bistveno bolj fleksibilen. To pomeni, da morajo ponudniki PIU razumeti logiko, jezik in razmišljanje certifikacijskih organov – in ne obratno.

2. Program usposabljanja ≠ certifikat ≠ mikrodokazilo

Pomembno je jasno razlikovati med programom usposabljanja, certifikatom in mikrodokazilom. Program usposabljanja je lahko (med drugim) eden od načinov za pridobitev znanj, spretnosti in kompetenc, opredeljenih v certifikacijskem programu ali mikrodokazilu – vendar ne pomeni avtomatične pridobitve certifikata. Poleg udeležbe v programu usposabljanja lahko kompetence kandidati razvijejo tudi po drugih poteh, kot so praktične izkušnje, pripravništva, samostojno učenje, študij literature, razprave, opazovanja, pisna naloga itd.

Izvajalci poklicnega izobraževanja in usposabljanja morajo sprejeti stališče, da je njihova ponudba usposabljanja „samo“ ena od možnih poti za pridobitev kompetenc, potrebnih za certificiranje ali mikrodokazilo, in ne jamstvo za certificiranje. Med udeležbo v programu usposabljanja in podelitvijo certifikata ISO 17024 ni samodejne povezave. Načeloma mora imeti vsak posameznik možnost, da zaprosi za preverjanje in certifikacijo, tudi če ni sodeloval v določenem programu usposabljanja, pod pogojem, da je kompetence pridobil na druge načine.

3. Sodelovanje s certifikacijskim organom je nujno

Če želi izvajalec PIU uporabiti standard ISO 17024 za zagotavljanje kakovosti mikrodokazil, za katere ponuja program usposabljanja, je bistveno sodelovanje z akreditiranim certifikacijskim organom. Certifikat, ki temelji na standardu ISO 17024, lahko izdajo samo akreditirani certifikacijski organi, ki zagotavljajo kakovost celotnega programa certificiranja. Zato je treba čim prej identificirati ustrezne certifikacijske organe v regiji ali državi in začeti pogovore o morebitnem sodelovanju.

Ker proces oblikovanja in izvajanja programa certificiranja zahteva dolgoročno partnerstvo, mora sodelovanje temeljiti na medsebojnem zaupanju in visokem standardu kakovosti. Za vzpostavitev

takega odnosa je potreben čas, zato je potrebno zgodnje ukrepanje ponudnikov PIU, ki razmišljajo o uporabi standarda ISO 17024 za zagotavljanje kakovosti mikrodokazil.

4. ISO 17024 in mikrodokazila odgovarjata na nove potrebe

Temeljni nesporazum bi bil, če bi se obstoječi program ali tečaj, ki ga ponuja izvajalec PIU, v prihodnosti preprosto preimenoval v mikrodokazilo, vsaj ne, kadar želi uporabiti standard ISO 17024. Predpogoj za program certificiranja v skladu s standardom ISO 17024 je, da mora obravnavati nove in nastajajoče potrebe po kompetencah na trgu dela, kar bi moralo veljati tudi za razvoj mikrodokazil.

Kadar se torej standard ISO 17024 uporablja kot okvir za zagotavljanje kakovosti za načrtovano ali ponujeno mikrodokazilo, se mora jasno odzivati na razvijajoče se potrebe po znanjih in spretnostih, ki morajo biti dobro raziskane in dokazane, saj jih mora oceniti usmerjevalna skupina programa certificiranja. Izvajalci PIU morajo to upoštevati pri razmisleku o razvoju mikrodokazil v prihodnosti. Preprosta označitev obstoječega programa kot mikrodokazila ne bo izpolnjevala zahtev standarda ISO 17024.

5. Nepristranskost in izogibanje navzkrižju interesov

To sta temeljni kakovostni merili ISO 17024 in se odražata v vseh postopkih – od izbire članov usmerjevalne skupine, objektivne analize potreb po novem certifikacijskem programu oziroma mikrodokazilu, do odobritve izvajalcev usposabljanj, izbora izpraševalcev, izvajanja preverjanja ter izdaje certifikata.

Ključno načelo je, da organizacija, ki nudi program usposabljanja za določene kompetence, ne sme biti tista, ki te kompetence preverja ali ocenjuje. Koncept nepristranskosti in dosledno, transparentno prepoznavanje ter izločanje konfliktov interesov morajo biti vključeni v načrtovanje mikrodokazila in povezanega programa usposabljanja.

Le ob doslednem upoštevanju teh dveh načel bo lahko izdan certifikat ISO 17024. Prav tako le tako lahko ohranimo ugled in zaupanje, ki ju ima ta certifikat danes.

6. Uporaba ISO 17024 zahteva vključitev od začetka

Uporaba ISO 17024 kot okvira za zagotavljanje kakovosti mikrodokazil vpliva na vse faze razvoja mikrodokazila. To pomeni, da mora biti odločitev za uporabo ISO 17024 sprejeta že na samem začetku načrtovanja in upoštevana skozi ves razvojni proces. Zagotoviti je treba tesno sodelovanje s certifikacijskim organom od samega začetka, saj bo pozneje v postopku razvoja mikrodokazil zelo težko, če ne celo nemogoče, preiti na progo ISO 17024.

Zaradi strogih zahtev in pogojev ISO 17024, ki jih ni mogoče naknadno prilagajati, mora biti sodelovanje s certifikacijskim organom vzpostavljeno že od začetka. Naknadni prehod na sistem ISO 17024 je izjemno težaven ali celo nemogoč. Zato se ponudnikom PIU priporoča, da že v začetni fazi razvoja mikrodokazila jasno odločijo, ali bodo uporabili okvir ISO 17024 ali ne.

9. Povzetek, sklepne misli in nadaljnji koraki

Glavni namen analize združevanja je bila poglobljena predstavitev dveh ključnih pristopov, ki ju je smiselno povezati v skupno rabo in za obojestransko korist: mikrodokazil ter standarda ISO 17024.

V prvem delu dokumenta so predstavljeni rezultati raziskovalnih aktivnosti glede aktualnih razprav o mikrodokazilih, zlasti na področju PIU v Evropi. Poleg tega so bile obravnavane in predstavljene tudi nekatere dobre prakse in izkušnje z uporabo mikrodokazil, tako znotraj kot zunaj projektnega partnerstva, ki pomembno prispevajo k boljšemu razumevanju tematike.

V drugem delu dokumenta so predstavljeni rezultati teoretične raziskave o merilih in zahtevah standarda ISO 17024. To je bilo storjeno s poudarkom na obveznih elementih postopka certificiranja ISO 17024, saj v zvezi z zahtevanimi elementi in komponentami skoraj ni prožnosti.

Na podlagi primerjave obeh pristopov smo v nadaljevanju naredili ključen korak – zamenjavo izhodiščnega vidika: od mikrodokazil k ISO 17024. Zaradi strogega in formalno določenega značaja standarda ISO 17024 je bilo sprejeto stališče, da mora v primeru njegove uporabe kot orodja za zagotavljanje kakovosti mikrodokazil v PIU v Evropi ravno ta standard voditi vse nadaljnje razprave in razvojne korake. Na tej osnovi smo natančneje predstavili stične točke med obema konceptoma ter izpostavili temeljne elemente, na katere se je treba osredotočiti pri uvajanju standarda ISO 17024 kot okvirja za zagotavljanje kakovosti mikrodokazil v PIU.

Nato smo predstavili devet temeljnih elementov, ki jih je treba prednostno upoštevati za uporabo ISO 17024, in izpeljali šest konkretnih sklepov za izvajalce PIU, ki razmišljajo o njegovi uporabi.

Najpomembnejša ugotovitev je, da obstaja med mikrodokazili in ISO 17024 veliko podobnosti in skupna logika v razumevanju kompetenc, kar utemeljuje ISO 17024 kot močnega kandidata za zagotavljanje kakovosti na področju poklicnega izobraževanja. Hkrati pa je analiza pokazala tudi nekatere možne nesporazume, razlike v terminologiji in konceptualnih izhodiščih, ki bi lahko ovirali ali vsaj otežili prihodnje sodelovanje med certifikacijskimi organi po ISO 17024 in izvajalci PIU, ki razvijajo mikrodokazila.

Na osnovi vseh teh spoznanj, pridobljenih z analizo mikrodokazil na področju PIU v Evropi in standarda ISO 17024, skupaj z ugotovitvami in opredeljenimi temeljnimi elementi, bomo v okviru projekta MC GREEN nadaljevali delo z razvojem obsežnega izobraževalnega in informativnega paketa za izvajalce PIU. Ta paket bo podpiral vzpostavljanje potrebnega ozadja za razumevanje standarda ISO 17024 kot orodja za zagotavljanje kakovosti mikrodokazil in pomagal izvajalcem PIU pri njihovih postopkih odločanja v zvezi z instrumenti za zagotavljanje kakovosti.

V naslednjem koraku bo partnerstvo razvilo in preizkusilo dve mikrodokazili na področju zelenega gospodarstva, pri čemer bo kot okvir za zagotavljanje kakovosti uporabljen standard ISO 17024.

Več informacij o projektu, neposreden dostop do informativnega paketa za izvajalce PIU ter podatki o razvitih mikrodokazilih so na voljo na spletni strani projekta: www.mcgreen-project.eu ter na družbenih omrežjih projekta.

Gradec, marec 2025